

Broj 37
Oktobar 2020.

BILTEN

Kohabitacija sa koronom ?

Naši sagovornici:

Galen Cobb:

Cilj nam je da organizujemo događaj koji će ostaviti trag

Jambulat Sarsenov:

Prilično je jasno šta će u dogledno vreme uticati na svetski energetske bilans

Autorski prilog:

Dr Srđan Sokolović:

Budućnost rafinerija nafte posle Kovida 19

Aktivnosti u kvartalu:

NNKS-WPC, NIS, Srbijagas, LUKOIL

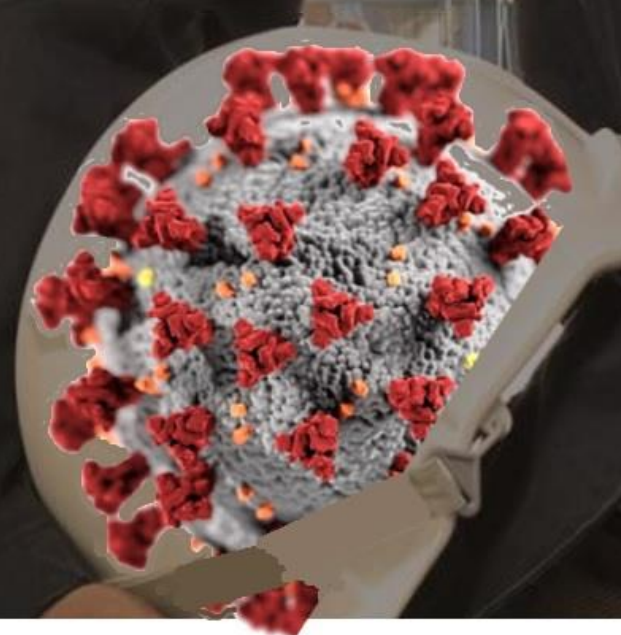
Stručni tekstovi

Aleksandar Nedučin:

Rafinerije u Kovid i post-Kovid vremenu

I.G.Balčin:

Trendovi, prognoze i ograničenja

SADRŽAJ

3 UVODNIK : Kako dalje?

INTERVJUI

4 Galen Cobb: *Cilj je da organizujemo događaj koji će ostaviti trag*

6 Galen Cobb: *Our aim is to present an impactful and resonant event*

8 Jambulat Sarsenov: *Prilično je jasno šta će u dogledno vreme uticati na svetski energetske bilans*

13 Jambulat Sarsenov: *We can highlight trends that will affect the energy balance worldwide in the foreseeable future*

STRUČNI TEKSTOVI

18 Aleksandar Nedučin: *Rafinerije u Kovid i post-Kovid vremenu*

22 I.G.Balčin: *Trendovi, prognoze i ograničenja*

AUTORSKI PRILOZI

26 Dr Srđan Sokolović: *Budućnost rafinerija nafte posle Kovida 19*

AKTIVNOSTI WPC I NNKS-WPC

31 Nova studija WPC i konsultanta BCG

31 Dve nove knjige publicističke delatnosti NNKS-WPC

NAŠE ČLANICE

32 NIS: *Uprkos posledicama pandemije, NIS u dalji razvoj uložio 14,5 milijardi dinara*

40 SRBIJAGAS: *Srbijagas obezbedio sredstva za povlastice za priključenje potrošača na gasnu mrežu*

44 LUKOIL: *Nagrađene kolege povodom korporativnog – Dana naftaša*

Uvodnik

Kako dalje?

U godini Covida-19, sadržaji našeg Biltena bili su uslovljeni ovom globalnom pandemijom. U pokušaju da dobijemo bar naznake budućih aktivnosti koje pratimo, ovaj broj posvećujemo temama koje i nisu uzročno posledične:

- Dvadeset treći Svetski naftni kongres, planiran da se održi od 6. do 10. decembra, prvi je odložen kongres u istoriji Svetskog naftnog saveta. Galen Cobb, potpredsednik za industry relations kompanije Halliburton i predsednik Nacionalnog komiteta SAD Svetskog naftnog saveta, u intervjuu za naš Bilten govori koliko je bilo složeno odložiti kongres i šta možemo očekivati od ovog najvećeg svetskog foruma naftne i gasne privrede, koji je zakazan od 5. do 9. decembra 2021. godine.

- Tražili smo odgovore od Jambulat Sarsenova, potpredsednika za marketing Svetskog naftnog saveta i na pitanja:

a) Šta očekuje Svetski naftni savet u neposrednoj budućnosti? Da li će COVID – 19 ubrzati promene formata WPC - Svetskog naftnog kongresa i da li će uticati na atraktivnost jedne od najstarijih nevladinih organizacija (WPC osnovan 1933. godine)?

b) Da li podsticanje regionalne saradnje može da bude atraktivno za nacionalne naftne komitete?

c) Posebno nas je interesovalo koliko online platforme mogu da budu vodeći komunikacioni oblici.

- U drugom delu ovog broja bavimo se downstream sektorom u naftnoj industriji, u pokušaju da malo izoštrimo poglede sadašnjeg i budućeg njegovog položaja. Da li je budućnost rafinerija u integrisanim kompleksima sa petrohemijom?

- Treći deo Biltena je nova rubrika: AUTORSKI PRILOZI. Ovim želimo da otvorimo prostor za sve čitaoce Biltena, stručnjake ili one osobe koje interesuje naftnogasna privreda, sve u cilju da kroz njihove priloge osvežimo, da ne kažemo obogatimo, sagledavanje sadašnjosti i budućnosti ove grane industrije.

Ubrzan razvoj alternativnih izvora energije nameće potrebu osvetljavanja iz drugih uglova ovu po nekima konzervativnu i tromu granu industrije.

INTERVJU: Galen Cobb, Potpredsednik kompanije Halliburton i predsednik Nacionalnog komiteta SAD Svetskog naftnog saveta

Cilj je da organizujemo događaj koji će ostaviti trag

Dvadeset treći Svetski naftni kongres, planiran da se održi od 6. do 10. decembra, prvi je odložen kongres u istoriji Svetskog naftnog saveta. Galen Cobb, potpredsednik za industry relations kompanije Halliburton i predsednik Nacionalnog komiteta SAD Svetskog naftnog saveta, u intervjuu za naš Bilten govori koliko je bilo teško odložiti kongres i šta možemo očekivati od kongresa koji je zakazan od 5. do 9. decembra 2021. godine.

Priredio: Vladimirt Spasić

BILTEN NNKS-WPC: Nacionalni komitet SAD je glavni svedok jedinstvenog slučaja odlaganja kongresa u istoriji Svetskog naftnog saveta. Iz ugla domaćina 23. Kongresa, šta su najveći problemi koje je izazvalo odlaganje?

GALEN COBB: Kao što verovatno i pretpostavljate, odluka o odlaganju Kongresa nije bila laka, jer smo uradili toliko posla i radovali smo se gostovanju svetske energetske zajednice u Hjustonu.

Mislim da nam je odlaganje zapravo pružilo sjajnu priliku da još jednom analiziramo našu strategiju Kongresa u svim oblastima i da obavimo promene u skladu sa dinamičnim dešavanjima kroz koja sada prolazimo. Jedan od primera je povezan sa digitalnim rešenjima koja Organizacioni odbor razmatra kako bismo ostali u kontaktu sa našom publikom. Uskoro ćemo predstaviti neke nove uzbudljive virtuelne i video sadržaje, pa obratite pažnju na veb stranicu Kongresa.

BILTEN NNKS-WPC: Do sledećeg termina za Kongres moglo bi da se dogodi niz neprijatnih iznenađenja. Šta je važnije: održati 23. kongres u Hjustonu decembra 2021. ili sprečiti ekonomski gubitak za organizatore?

GALEN COBB: Nemoguće je sa potpunom sigurnošću predvideti kako će se razvijati situacija u vezi sa COVID19, ali ni bilo kog drugog globalnog događaja od danas do decembra 2021. Trenutno radimo na pripremi Kongresa koji će se održati u Hjustonu u decembru sledeće godine.

Naravno, Nacionalni komitet SAD i Organizacioni odbor Svetskog naftnog saveta za 23. Kongres nastavljaju da prate sve trendove i iznova analiziraju i procenjuju pripreme za Kongres.

Naš cilj je i dalje da organizujemo događaj koji će ostaviti trag čime će biti zadovoljni i sponzori, govornici, delegati, izlagači.

Budite uvereni, bezbednost svih učesnika Kongresa je apsolutno najvažnija, a sve zdravstvene i bezbednosne mere na Kongresu biće u skladu sa zvaničnim smernicama američkih vlasti i međunarodnih zdravstvenih tela.

BILTEN NNKS-WPC: Da li očekujete suštinske promene u programu 23. kongresa, kako u pogledu formata tako i tematskog sadržaja?

GALEN COBB: Čim je doneta odluka o odlaganju, Programski odbor Kongresa započeo je pregled strateškog i tehničkog programa. Sa zadovoljstvom mogu da kažem da nisu napravili veće promene u

formatu ili tematskom sadržaju. Sve manje promene odražavaju našu posvećenost da program bude što aktuelniji za učesnike Kongresa.

BILTEN NNKS-WPC: Ako slučajno uslovi ne budu povoljni za održavanje Kongresa u standardnom formatu, da li razmišljate o virtuelnom konceptu?

GALEN COBB: Naš tim nastavlja sa pripremama za Kongres u standardnom formatu. Ipak, ovo su događaji sa kojima se svi prvi put susrećemo i spremamo se za sve nepredviđene slučajeve.

BILTEN NNKS-WPC: Da li razmišljate o održavanju Kongresa u formatu klastera koji bi bio lociran u u nekoliko zemalja?

GALEN COBB: Želimo da Kongres održimo na uobičajeni način, kao događaj koji će se održati u Hjustonu sledećeg decembra. Nadamo se da će svet izgledati bolje decembra 2021. i da će 23. Svetski naftni kongres biti platforma za otvoreni dijalog o promenama u okviru svetskog energetskog pejzaža.

Biografija

Galen Cobb je potpredsednik za odnose sa industrijom na globalnom nivou kompanije Halliburton, za pitanja trgovine energijom, odnosa sa klijentima i nadzora nad trgovinskim sektorom.

Cobb je došao u Halliburton 1975. godine. Od tada je obavljao niz izvršnih rukovodećih uloga u poslovnim operacijama, marketingu, prodaji i razvoju. Od 1991. do 1994. bio je direktor u Kini i Zajednici nezavisnih država (bivše sovjetske republike). Posle toga imenovan je za izvršnog direktora prodaje i razvoja, zadužen i za razvoj i promociju proizvoda i usluga na globalnom nivou.

Na rukovodećim je pozicijama ili je član brojnih udruženja: Petroleum Equipment Suppliers Association, National Ocean Industries Association, Spindletop International, Greater Houston Conventions and Visitors Bureau, Offshore Energy Center, Houston World Affairs Council, Offshore Technology Conference, Academy of Petroleum Exploration and Production Technology.

Predsednik je Nacionalnog komiteta SAD za Svetski naftni kongres. Cobb je i član odbora Texas Institute of Science i kompanije DistributionNow.

Diplomirao je na Oklahoma Christian University.

INTERVIEW: Galen Cobb, Industry Relations, Halliburton, and Chair, US National Committee, WPC

Our aim is to present an impactful and resonant event

The 23rd World Petroleum Congress, planned from December 6-10, is the first ever postponed congress in the history of the World Petroleum Council. Galen Cobb, Vice President of Industry Relations for Halliburton and Chairman of the USA National Committee for the World Petroleum Congress, in an interview for our Bulletin speaks how difficult it was to postpone the congress, and what can we expect from the congress scheduled for December 5-9, 2021.

By Vladimir Spasić

NPCS-WPC BULLETIN: Your National Committee is experiencing a unique case of the postponement of the WPC Congress in the history of the WPC Council. As the host of the 23rd WPC Congress, what are the biggest problems caused by the delay?

GALEN COBB: As you can imagine, the decision to postpone the Congress was not an easy decision to make as we had done so much work and we were looking forward to hosting the world's energy community in Houston.

I think the postponement has actually provided us with a great opportunity to review our Congress strategy in all areas and make adjustments in line with the dynamic and ever-evolving situation we are all living through. One example is on the digital side, where the Organizing Committee team has been looking at different ways of staying engaged with our audiences. We'll be unveiling some exciting new virtual and video content soon, so please keep an eye on the Congress website.

NPCS-WPC BULLETIN: A number of unpleasant surprises could occur until the scheduled date for the next WPC Congress. What is more important: to hold the 23rd WPC Congress in Houston in December 2021 or to prevent economic loss for the organizers of Congress?

GALEN COBB: It is impossible to predict with total certainty how the situation around COVID19 will develop - or indeed any other global developments - between now and next December 2021.

Currently, we are moving ahead with holding the Congress in Houston in December of next year. The U.S. National Committee and 23rd WPC Organizing Committee are, of course, continuing to monitor all relevant trends, and are assessing and reassessing our preparations for the Congress on an on-going basis.

Our aim is still to present an impactful and resonant event for our sponsors, speakers, delegates, and exhibitors.

Be assured, the safety of all Congress participants is absolutely paramount, and all health and safety measures taken on-site at the Congress will be in line with official guidance from U.S. authorities and international healthcare bodies.

NPCS-WPC BULLETIN: Do you expect significant conceptual changes in the program of the 23rd WPC Congress, both in terms of format and thematic content?

GALEN COBB: As soon as the decision was taken to postpone, the Congress Program Committee began a review of the strategic and technical program. I am pleased to say that they made no major changes to the format or thematic content. Any minor changes reflect our commitment to keeping the program as up-to-date and relevant as possible for Congress participants.

NPCS-WPC BULLETIN: If by chance the conditions are not favorable for holding the Congress in a standard format, are you considering a virtual online concept of the Congress?

GALEN COBB: Our team is moving ahead with holding the Congress in a standard format; however, these are unprecedented times and we are planning for all contingencies.

NPCS-WPC BULLETIN: Are you considering holding a WPC Congress in a cluster format that would be dispersed across several countries?

GALEN COBB: We are looking to hold the Congress in the usual way, as a physical event taking place in Houston next December. We hope that the world will be in a better place in December 2021 and that the 23rd World Petroleum Congress will be a platform for open dialogue to address the world's changing energy landscape.

Biography

Galen Cobb is Vice President of Industry Relations for Halliburton. His responsibilities include managing the Company's global industry relations, energy trade policy issues, executive client relations, and trade organization oversight.

Mr. Cobb joined Halliburton in 1975. He has since held a variety of executive leadership roles in Operations, Marketing, Sales, and Business Development. From 1991 to 1994 he was Director in China and the Commonwealth of Independent States (former Soviet republics), responsible for establishing the Company's presence and operations in these emerging markets. Subsequently he was named Director of Executive Sales and Business Development, with expanded responsibilities for worldwide development and promotion of Halliburton products and services.

Mr. Cobb serves on numerous industry association and civic boards: as member and past chairman of the executive board for the Petroleum Equipment Suppliers Association, Vice Chairman and member of the board of directors for the National Ocean Industries Association, member of the board of trustees for Spindletop International, member of the board for the Greater Houston Conventions and Visitors Bureau, member of the board of the Offshore Energy Center, board member of the Houston World Affairs Council, member of the board of the Offshore Technology Conference, board co-chairman for the Academy of Petroleum Exploration and Production Technology, and Chairman of the USA National Committee for the World Petroleum Congress. Additionally Cobb serves on the corporate boards of TxIS and DistributionNow.

Mr. Cobb is a graduate of Oklahoma Christian University.

INTERVJU: Jambulatsarsenov, potpredsednik za marketing Svetskog naftnog saveta

Prilično je jasno šta će u dogledno vreme uticati na svetski energetska bilans

Aktivnosti nacionalnih komiteta na sprečavanju pandemije COVID-19, funkcionisanje Svetskog saveta za naftu u uslovima dosad nezabeležene svetske situacije, regionalna saradnja nacionalnih komiteta, samo su neke teme o kojima je za naš Bilten pričao Jambulatsarsenov, potpredsednik za marketing Svetskog naftnog saveta.

Priredio: Vladimir Spasić

BILTEN NNKS-WPC: Kako biste ocenili (ako je to učinjeno) aktivnosti nacionalnih odbora u cilju sprečavanja pandemije COVID-19?

JAMBULATSARSENOV: U većini slučajeva nacionalne komitete predstavljaju određene vladine institucije ili javne agencije, udruženja kompanija i akademska zajednica, zbog čega su usko uključeni u aktivnosti za sprečavanje posledica pandemije korona virusa. Mere koje su preduzele vlade širom sveta su bez presedana i imaju za cilj ublažavanje uticaja krize. U ovom trenutku je teško predvideti trajanje pandemije i siguran sam da je sada presudno održati visok nivo poverenja i saradnje, kao i razmenu iskustava u odgovoru na pandemiju, uključujući zajednički rad u Svetskom naftnom savetu.

Uz to, neophodno je da sve države preduzmu konkretne mere za poboljšanje ekonomske situacije. Mere već daju rezultate, pa možemo da vidimo postepeni ekonomski oporavak.

Treba napomenuti da pandemija nije uticala na rad Izvršnog odbora, sve se odvija redovno, pa smo u nekoliko poslednjih meseci održali tri onlajn sastanka na kojima smo razgovarali o trenutnoj situaciji i budućim potezima.

Uprkos činjenici da je pandemija negativno uticala na globalnu industriju nafte i gasa, kazahstanske

kompanije iz ovog sektora i dalje su najveći poreski obveznici u zemlji, a za borbu protiv COVID-19 izdvojile su više od 21,5 miliona dolara.

Na primer, konzorcijum NCOC dao je 5,9 miliona dolara i među prvima je započeo sprovođenje mera za sprečavanje širenja virusa sa posebnim akcionim planom u slučaju verovatnog ili potvrđenog slučaja COVID-19. Osim toga, vođena principima zdravlja i sigurnosti, kompanija je među prvima primenila brze testove za COVID-19 i obezbedila jednokratne maske svim zaposlenima i njihovim porodicama tokom prvih meseci pojave korona virusa kada maski nije bilo dovoljno u apotekama.

Od marta, blisko sarađujući sa državnim vlastima i drugim partnerima na jačanju zdravstvenog sistema, kompanija je obezbedila medicinsku opremu i materijal, kao i tri vozila hitne pomoći. NCOC je, takođe, angažovao britanskog lekara intenzivne nege da redovno drži kurseve, obuke, seminare i konsultacije za lokalne lekare intenzivne nege koji su zaduženi za zbrinjavanje pacijenata sa COVID-19.

Osim pomoći zdravstvenom sistemu, u dogovoru sa lokalnim državnim agencijama, kompanija je lokalnim školama obezbedila više od 1.200 računara za onlajn učenje dece.

Kompanija Tengizchevroil je donirala oko 7,1 milion dolara, nabavila je i medicinsku opremu i ličnu

zaštitnu opremu, dve PCR laboratorije, mobilnu jedinicu intenzivne nege i dve ambulante, a takođe je organizovala isporuku medicinske opreme sa dva aviona.

Karachaganak Petroleum Operating B.V., jedna od najvećih kompanija za proizvodnju nafte i gasa u Kazahstanu, koja razvija nalazište nafte i gasa Karačaganak - jedno od polja sa najvećim rezervama ugljovodonika u svetu, uz strogo poštovanje svih zahteva glavnog sanitarnog službenika Republike Kazahstan i preduzimanje svih preventivnih mera za obezbeđivanje sigurnosti zaposlenih i lokalnog stanovništva, većinu radnika poslao je na rad od kuće, ostavljajući na svojim radnim mestima samo one koji su neophodni za stabilan rad kompanije.

Zajedno sa lokalnim vlastima, kompanija je sprovela niz aktivnosti na razvoju socijalne infrastrukture u regionu i jačanju medicinskog sistema kroz kupovinu i doniranje neophodne medicinske opreme i sredstava, a odličan primer je obnova zgrade Gradske poliklinike u Uralsku.

PetroKazakhstan Oil Products LLP (PKOP LLP) razvio je akcioni plan za odgovor na pandemiju i preduzeo sve mere kako bi se sprečilo širenje korona virusa među zaposlenima i izvođačima radova.

Naime, redovno se preduzimaju preventivne mere: opsežna dezinfekcija svih prostorija i autobuskih stajališta, kao i postavljanje tunela za dekontaminaciju i dozatora za dezinfekciona sredstva.

Svi zaposleni u PKOP LLP imaju jednokratne zaštitne maske i zaštitnu odeću, a redovno se sprovodi brzo testiranje zaposlenih radi ranog otkrivanja asimptomatskih slučajeva.

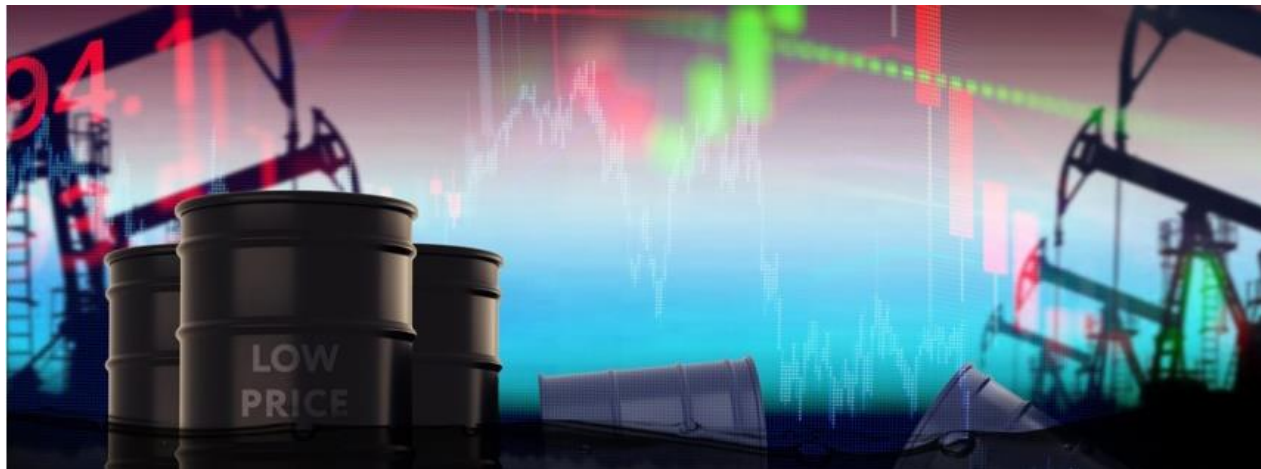
U isto vreme, zaposleni osiguravaju stabilan i bezbedan rad postrojenja, nesmetanu isporuku naftnih derivata i u potpunosti obezbeđuju tržište gorivom i mazivima.

Kompanija je podržala lokalne vlsti u gradu Čimkent donirajući 240.000 dolara za kupovinu respiratora za bolnice, kao i kupovinom medicinskih maski i zaštitne odeće kao humanitarnu pomoć privremenoj gradskoj bolnici.

BILTEN NNKS-WPC: Da li očekujete da se promeni interes nacionalnih komiteta za aktivnosti Svetskog naftnog saveta u novom globalnom okruženju?

JAMBULAT SARSENOV: Izbijanje pandemije brzo je preraslo u globalnu krizu koja nije samo prouzrokovala ljudske gubitke, već je imala i dubok uticaj na ekonomske aktivnosti širom sveta. Nagli pad potražnje za energijom i nestabilnost cena nafte izazvali su previranja na finansijskim tržištima i pogoršanje ekonomskih projekcija, primoravši energetska industriju da smanji kapitalne i operativne troškove za milijarde dolara. Stručnjaci Međunarodne agencije za energetiku (IEA) procenili su da će ove godine globalne energetske investicije biti smanjene za 20 odsto ili skoro 400 milijardi dolara.

S obzirom da se globalna situacija vrlo brzo menja i da se pojavljuju novi izazovi, prilično je jasno šta će u dogledno vreme uticati na energetska bilans širom sveta. Tema klimatskih promena, koja je poslednjih godina bila prioritet na međunarodnoj političkoj agendi, je veoma važna. Nove globalne okolnosti izazvane krizom u kojoj se sada nalazimo izuzetno su ozbiljan izazov ne samo za zdravstveni sistem, već i za svetsku ekonomiju u celini. Pandemija je jasno pokazala međuzavisnost ekonomskog razvoja i životne sredine.

Kriza je značajno promenila situaciju sa energetske resursima; mnogi akteri su uvereni da bi trenutna situacija trebalo da doprinese bržoj energetske tranziciji, i već sada možemo videti da mnoge kompanije prate trend klimatski neutralne budućnosti kroz razvoj industrija intenzivno zasnovanih na znanju i tehnologije prerade zasnovane na inovacijama.

O ovim aspektima se široko raspravlja na platformi Svetskog naftnog saveta u okviru tekućih aktivnosti. Uveren sam da će interes nacionalnih komiteta samo ojačati jer Svetski naftni savet obezbeđuje širok pristup informacijama iz svih delova sveta, što pruža razne mogućnosti stručnjacima svih kategorija.

BILTEN NNKS-WPC: Šta će se dešavati sa održavanjem Kongresa Svetskog naftnog saveta 2021. godine u Hjustonu ukoliko se situacija sa pandemijom bude pogoršala?

JAMBULAT SARSENOV: Raznolikost mišljenja koju čujemo kada se raspravlja o uticaju korona virusa na ekonomiju pokazuje da je ova kriza nešto sa čime se dosad nismo suočili i da je njen uticaj na naš tradicionalni način života ogroman. Tokom poslednjih nekoliko meseci bili smo svedoci kako je situacija sa pandemijom pokrenula zabrinutost za javno zdravlje, zaustavila svakodnevni život i kretanje ljudi u mnogim zemljama i obustavila niz masovnih događaja širom sveta.

Očekivalo se da će ove godine 23. Kongres Svetskog naftnog saveta u Hjustonu biti jedan od najvećih i najambicioznijih događaja u naftnoj i gasnoj industriji. Međutim, usled poznatih okolnosti, Organizacioni odbor, zajedno sa Izvršnim odborom Svetskog naftnog saveta, doneo je veoma tešku, ali važnu odluku o odlaganju skupa za sledeću godinu od 5. do 9. decembra. Naravno, odluka je doneta posle konsultacija sa globalnim akterima i partnerima, uzimajući u obzir preporuke Svetske zdravstvene organizacije (SZO) i vlasti zemlje domaćina.

S obzirom na trenutnu situaciju, u ovoj fazi je nemoguće predvideti kako će se situacija odvijati sledeće godine. Sve zavisi od toga koliko brzo će biti razvijena i testirana efikasna i sigurna vakcina protiv virusa SARS-CoV-2, koja izaziva COVID-19.

SZO je saopštila da se nada da će vakcina biti dostupna sredinom 2021. Uz određeni stepen umerenog optimizma, verujemo da će se uz povoljan splet okolnosti 23. Kongres održati kada je i zakazan i da će nam omogućiti da, imajući određeno iskustvo nakon krize, razgovaramo i zajednički odgovorimo na strateške izazove sa kojima se industrija suočava i koji su ključni za budućnost planete u postkriznom periodu - klimatske promene, zdravlje i energetske resursi.

Ali, u isto vreme, presudno je i dalje poštovati mere predostrožnosti, pravila i ograničenja uvedena kako bi se sprečilo širenja virusa.

BILTEN NNKS-WPC: Aktivnosti Saveta Svetskog naftnog saveta imaju standardne specifične formate: Kongres, stručne radionice... Da li mislite da je vreme za novi koncept?

JAMBULAT SARSENOV: Sa više od 85 godina istorije, Svetski naftni savet ima za cilj da obezbedi globalnu platformu za dijalog, raspravu i pronalaženje rešenja za ključna tehnička, socijalna, ekološka i upravljačka pitanja, kao i da promoviše i olakša održivu isporuku i efikasnu upotrebu nafte, gasa i drugih energetske resursa u korist celog društva.

Iako su članarine u organizaciji simbolične, Svetski naftni savet ostaje jedinstvena, najveća, neprofitna i nepolitička organizacija sa najuticajnijom industrijskom platformom koja predstavlja globalnu naftnu i gasnu zajednicu. Podstičući i olakšavajući dijalog između zainteresovanih strana u potrazi za najboljim rešenjima za postizanje sigurnije i prosperitetnije energetske i ekonomske budućnosti, Svetski naftni savet teži iz godine u godinu, uz stalno napredovanje, da ostane na pravcu ispunjenja svoje misije i prilagodi se različitim promenama.

Nedavno smo poslali upitnik nacionalnim komitetima, koji će nam omogućiti da formulišemo ideje i usredsredimo se na konkretne akcije za dalji razvoj. Kao progresivna organizacija, Svetski naftni savet ne bi trebalo da ignoriše nove trendove.

Tokom ovih nekoliko meseci potpune samoizolacije, društvo je postalo svedok koliko su informacione tehnologije postale deo našeg svakodnevnog života. Danas imamo mehanizme zasnovane na progresivnim tehnološkim rešenjima koji nude alternativu za lično prisustvo na nekom događaju.

Sistem onlajn učenja, koji je nekada bio dokaz progresivne tehnologije, sada je dobio drugačije, praktično značenje. Rad na daljinu, pružanje usluga i obuka na daljinu, kao i efekat prisustva u pravo vreme i na pravom mestu postali su sastavni deo naše realnosti u budućnosti će se to samo povećavati.

Za mene, kao potpredsednika za marketing Svetskog naftnog saveta, uključivanje svakog člana organizacije u aktivan rad je od posebnog značaja. Drago mi je što smo, bez obzira na okolnosti, u kontekstu pandemije, uspeli da održimo intenzivan dijalog, razjasnimo stavove i pokažemo volju za pronalaženje zajedničkih rešenja kroz digitalni format.

BILTEN NNKS-WPC: Kako vidite mogućnost intenzivnijeg regionalnog povezivanja nacionalnih komiteta?

JAMBULAT SARSENOV: U svetlu trenutne situacije, zajednički pristup u razmeni iskustava o ekonomskim i političkim reformama u vremenu pandemije, od suštinske je važnosti za brz oporavak i rast ekonomskih performansi na globalnom nivou. Iz perspektive procesa globalizacije, možda bi trebalo razmotriti uspostavljanje specijalizovanih regionalnih centara ili habova koji bi ojačali mehanizme integracije i služili kao platforma za kontinuirani dijalog i privlačenje investicija.

Od kada sam izabran za potpredsednika za marketing, pokrenuli smo brojne inicijative za jačanje i razvoj organizacije. Na primer, predloženo je da se uvede praksa da članice deluju kao ambasadori brenda Svetskog naftog saveta. To podrazumeva širi i sveobuhvatniji pristup korišćenjem svih sredstava komunikacije, uključujući digitalne kanale, radi povećanja saradnje i uključivanja nacionalnih odbora u promociju vrednosti Svetskog naftnog saveta na lokalnom i regionalnom nivou, ne samo tokom Kongresa, već tokom cele godine.

Uspešno se već neko vreme primenjuje i praksa korišćenja logotipa Svetskog naftnog saveta u svakoj zvaničnoj prepisci, kao i na sajtovima zemalja članica. Povećao se broj aktivnih pratilaca na društvenim medijima, a objavljeni e-bilteni Svetskog naftnog saveta predstavili su dešavanja u industriji i regionalne događaje u organizaciji nacionalnih saveta.

U tom kontekstu, želeo bih da se zahvalim Nacionalnom naftnom komitetu Srbije na veoma živoj aktivnosti i doprinosu organizaciji.

Verujem da bi svi nacionalni komiteti trebalo da budu aktivniji u inicijativama koje se odnose na zajedničku saradnju i raspravama o budućim zajedničkim projektima.

Biography

Jambulata Sarsenov is Vice-Chairman of the KAZENERGY Association, Vice-Chairman of the Kazakhstan National Committee of the World Petroleum Council, Vice President Marketing of the World Petroleum Council, Honorary Consul of Hungary to the Republic of Kazakhstan, and Special Envoy of the Secretary General, International Energy Charter.

- January 2002 – Head of the Information and Analysis Center of National Company “Transport of Oil and Gas” JSC;
- February 2003 - Executive Director for transport infrastructure and maintenance projects in National Company “KazMunayGas” JSC;
- 2003-2004 - General Director of Trade House “KazMunayGas” CJSC; 2004-2005 – General Director of “KazRosGaz” JSC; From June to
- December 2005 – Chief of Staff in NC “KazMunayGas” JSC;
- December 2005 – General Director of the Union of Legal Entities “Kazakhstan Association of Oil, Gas and Energy Sector Organizations “KAZENERGY”
- November 2012 till present - Vice Chairman of the Union of Legal Entities “Kazakhstan Association of Oil, Gas and Energy Sector Organizations “KAZENERGY”.
- In 2013-2014, he was Vice Chairman of the Energy Charter Conference.
- In 2015, he was appointed as Special Envoy of the Energy Charter Secretary General for a fixed term of two years, and in 2017 he was re-appointed to this post. In July 2017, he was elected Vice President for Marketing and Member of the Executive Committee of the World Petroleum Council (WPC).

INTERVIEW: Jambulat Sarsenov, WPC Vice President for Marketing

We can highlight trends that will affect the energy balance worldwide in the foreseeable future

Activities of the National Committees on preventing the COVID-19 pandemic, functioning of the World Petroleum Council in this unprecedented crisis, regional cooperation of National Committees, are just a few topics addressed by the Jambulat Sarsenov, WPC Vice President for Marketing in an interview for our Bulletin.

By Vladimir Spasić

NPCS-WPC BULLETIN: Being a member of the WPC Executive Committee and Vice President for Marketing, how would you evaluate (if it was done) the activities of the National Committees on preventing the COVID-19 pandemic?

JAMBULAT SARSENOV: In most cases, the National Committees of the World Petroleum Council member countries are represented by the relevant government bodies or quasi-public agencies, associations of companies, and academia, for which reason they are closely involved in the response to the pandemic. The measures taken by governments around the world are unprecedented and aimed at mitigating the impact of the crisis. At the moment, it is difficult to predict the pandemic impact duration, and I am sure that it is crucial now to continue to maintain a high level of trust, cooperation and collaboration to share experiences in the response to the coronavirus pandemic, including through joint work in the WPC.

Along with that, it is necessary that all countries take real steps to improve their economic policies in order to accelerate the growth of their economies in the future. As a result of such stimulus measures, we are now able to see a gradual, progressive movement towards economic recovery.

It should be noted that the pandemic has not affected the work of the Executive Committee, and we are working on a regular basis, having held 3 online meetings in recent months to discuss the

current situation and the prospects for further interaction.

Thus, despite the fact that the COVID-19 pandemic has negatively affected the global oil and gas industry, Kazakhstan's oil and gas producing companies remain the largest taxpayers in the country, which have allocated more than USD 21.5 million dollars to combat this disease.

For example, the NCOC consortium has spent USD 5.9 million and was among the first to start implementing measures to prevent the spread of the virus with a specific action plan that clearly defines the key actions, roles and responsibilities in case of a probable or confirmed case of COVID-19.

In addition, guided by the principles of health, safety and well-being, the company was among the first to implement rapid tests for COVID-19 and to provide disposable masks to the entire staff and their families during the first months of the coronavirus outbreak when pharmacies faced a shortage of medical masks.

Since March, working closely with government authorities and other partners to strengthen the medical environment in response to COVID-19, the company has provided a number of medical facilities with over a thousand different consumables, sanitary and hygienic equipment, three ambulances and a significant amount of vital equipment and medical supplies. In addition, NCOC has specifically engaged a British intensive care medical practitioner to conduct regular training courses, seminars and consultations for local COVID-19 intensive care physicians.

Apart from assistance to the health care system, by agreement with local government agencies, the company has provided local schools with more than 1,200 computers for teaching children online.

Tengizchevroil has donated about \$7.1 million. In addition, the company purchased medical equipment and personal protective equipment, two PCR labs, a mobile ICU and two ambulances, and also arranged the delivery of medical supplies by two aircrafts.

One of the largest oil and gas producing companies in Kazakhstan "Karachaganak Petroleum Operating B.V." (KPO), which is developing the Karachaganak oil and gas field being recognized as one of the world's largest fields in terms of hydrocarbon reserves, in strict compliance with all requirements of the Chief Sanitary Officer of the Republic of Kazakhstan and taking all preventive measures to ensure safety of its personnel and the local population, shifted most of the company's local personnel to remote mode of operation leaving only those who ensure stable operation in a safe mode at their workplaces.

Jointly with the local authorities, the company has done much work to develop the region's social infrastructure and strengthen the medical base through the purchase and donation of essential medical equipment and infection control means, which can be exemplified by a successful completion of the renovation of the Municipal Polyclinic in Uralsk.

Since the emergence of the risk of being infected with the coronavirus, PetroKazakhstan Oil Products LLP (PKOP LLP) has developed an Action Plan to respond to a coronavirus infection pandemic (COVID-19), taking into account various scenarios, and has taken all measures to prevent the spread of coronavirus infection among the company's staff and onsite contractors.

In particular, preventive measures are being taken on a regular basis: extensive disinfection of all premises, onsite areas, bus stops, installation of decontamination tunnels, disinfectant dispensers in all administrative and household areas.

All employees of PKOP LLP are provided with disposable protective masks and protective clothing, and rapid testing of employees is regularly conducted for early detection of the asymptomatic carriers.

At the same time, the staff of PetroKazakhstan Oil Products LLP ensures stable and safe operation of the facility, uninterrupted shipment of oil products, and fully provides the market with fuel and lubricants.

In addition, PKOP LLP supported the Shymkent City Akimat by donating USD 240,000 for the purchase of artificial lung ventilation (AVL) devices for hospitals in the city, and donated medical masks and protective clothing as humanitarian aid to the city's Provisional Hospital.

NPCS-WPC BULLETIN: Do you expect any changes in the National Committees interests towards the WPC activities in a new global environment?

JAMBULAT SARSENOV: The COVID-19 outbreak rapidly escalated into a global crisis that not only caused human losses, but also had a deep impact on business around the world. A sharp drop in energy demand and the corresponding volatility of oil prices led to turmoil in the financial markets and deteriorating economic prospects, forcing the energy industry to announce billions of dollars in cuts in capital and operating costs. Experts from the International Energy Agency (IEA) have estimated that global energy investments this year will be reduced by 20 percent or approximately USD 400 billion.

Undoubtedly, against the background of rapidly changing reality and new challenges we can highlight trends that will affect the energy balance worldwide in the foreseeable future. The topic of climate change, which has been a priority on the international political agenda in recent years, is particularly relevant. The new global conditions caused by the crisis in which we are now, is an extremely serious challenge not only for the healthcare system, but also for the world economy as a whole. The pandemic has clearly demonstrated the interdependence of economic development with the environment.

The crisis has significantly changed the situation with energy resources; many stakeholders strongly believe that the current situation should contribute to a faster energy transition, and we already can see that many companies are following the trend of a lean carbon-neutral future through the development of knowledge-intensive industries and innovation-based refining technology.

These aspects are widely discussed on the World Petroleum Council platform as part of the ongoing activities. It can be said with great confidence that the interest of the National Committees will only grow stronger as the WPC provides extensive access to world information, providing opportunities for experts of all categories.

NPCS-WPC BULLETIN: How do you assess the realization of the WPC Congress in 2021 in Houston in a chain of negative impacts of the pandemic?

JAMBULAT SARSENOV: The variety of opinions that are now being voiced when discussing the impact of the coronavirus on the economy proves the unprecedented dimension of the crisis and the broadness of its impact on our traditional way of life. Over the past few months, we have witnessed how the pandemic situation has raised public health concerns, halted the daily lives and mobility of people in many countries and suspended a number of mass events around the world.

This year, the 23rd World Petroleum Congress in Houston, USA, was expected to be one of the largest and most ambitious oil and gas industry events.

However, due to known circumstances, the 23rd World Petroleum Congress Organizing Committee, jointly with the WPC Executive Committee, made an incredibly difficult but important decision to postpone the Congress to December 5-9, 2021, having consulted with global stakeholders and partners, taking into account the recommendations of the WHO and official authorities of the host country.

Given the current situation, it is impossible at this stage to objectively predict how the situation will unfold next year. Everything depends on how quickly an effective and safe vaccine against the SARS-CoV-2 virus, which causes Covid-19, will be developed and tested.

However, the WHO had previously expressed its hope that the vaccine would be available by mid-2021. With a degree of cautious optimism, we believe that with a favorable coincidence of circumstances the 23rd World Petroleum Congress will be held as scheduled and will allow us, having a certain experience after the crisis, to discuss and jointly address the strategic challenges facing the industry, which are key to the future of the planet in the post-crisis period – these are the issues of climate, health and energy resources.

But at the same time, it is crucial to continue to observe the precautions, rules and restrictions introduced due to the need to prevent further spread of the virus.

NPCS-WPC BULLETIN: The activities of the WPC Council have standard specific formats: WPC Congress, Expert workshops, etc. Do you think that the time has come for a new concept of the WPC profile?

JAMBULAT SARSENOV: With over 85 years of history, the WPC aims to provide a global dialogue platform to discuss and find solutions to key technical, social, environmental and governance issues, as well as to promote and facilitate the sustainable supply and efficient use of oil, gas and other energy resources for the public benefit.

Although the organization's membership fees are symbolic, the WPC remains a unique, largest, non-profit and non-political organization with the most influential industry platform representing the global oil and gas community. By stimulating and facilitating dialogue between internal and external stakeholders in search for the best solutions to achieve a safer and more prosperous energy and economic future, the WPC strives year after year, while improving qualitatively, to be easily associated with its mission and adapt to various kinds of changes.

In fact, we have recently sent a questionnaire to the National Committees, which will allow us today, through the prism of analysis of existing opportunities, to formulate ideas and focus on concrete actions for further development. As a progressive organization, the WPC should not stand aside from new trends. During these several months of total self-isolation, the society witnessed how far the information technologies have been integrated into our everyday life. Nowadays, we have mechanisms, based on progressive technological solutions, which offer an alternative to the need for personal presence at an event. Just recently, the online learning system, which at that time seemed to be an indicator of advanced, progressive technology, has now acquired a different, practical

meaning. The remote format of work, services, training and the effect of presence at the right time and in the right place are now with us forever, and will only grow in the future.

For me, as WPC Vice-President for Marketing, the involvement of each member of the organization in active work is of particular importance. I am glad that, no matter what the circumstances, in the context of the pandemic, we were able to maintain an intensive dialogue, clarify positions and demonstrate the will to find common solutions through a digital format.

NPCS-WPC BULLETIN: How do you see the possibility of a more intense regional connection of National Committees?

JAMBULAT SARSENOV: In the light of the current reality, a joint approach in sharing experience on economic and political reforms, in the face of challenges on such a scale as the current pandemic, is essential for a speedy recovery and growth of economic performance on a global scale. From the perspective of globalization processes, it may be worth considering the establishment of specialized regional centers or hubs in the organization that would strengthen integration mechanisms and serve as a platform for continuous dialogue and investment attraction.

Since being elected as WPC Vice President for Marketing, we have initiated a number of initiatives to further strengthen and develop the organization. For example, it was suggested that the practice of member countries acting as the WPC brand ambassadors should be introduced. This implies a broader and more comprehensive approach using all means of communication, including digital channels, to increase the intensity of interaction and involvement of National Committees in highlighting and promoting the WPC values at local and regional levels, not only during the World Petroleum Congress, but also throughout the year.

Since then, the practice of using the WPC logo on official letterheads, as well as WEB platforms of member countries has been successfully implemented; the number of active subscribers in social media resources has increased, while WPC e-bulletins have been issued, featuring the current agenda of the industry and the NCs sharing their regional events. In this context, I would like to thank the Serbian National Committee for its active position and contribution to the organization.

I believe that all NCs should play a more active role in integration initiatives within the framework of this activity and discussion of future joint projects.

Biografija

Jambulat Sarsenov je potpredsednik Udruženja KAZENERGY, potpredsednik Nacionalnog komiteta Kazahstana Svetskog naftnog saveta, potpredsednik za marketing Svetskog naftnog saveta, počasni konzul Mađarske u Republici Kazahstan i specijalni izaslanik generalnog sekretara Međunarodne energetske povelja.

januar 2002 - rukovodilac Centra za informacije i analize kompanije Transport of Oil and Gas;

februar 2003. - izvršni direktor za transportnu infrastrukturu i projekte održavanja u kompaniji KazMunayGas JSC;

2003-2004 - Generalni direktor trgovinske firme KazMunayGas CJSC;

2004-2005 - Generalni direktor KazRosGaz;

Od juna do decembra 2005. - šef osoblja NC KazMunayGas;

Decembar 2005. - Generalni direktor Kazahstanskog udruženja organizacija naftnog, gasnog i energetske sektora KAZENERGY

Novembar 2012. do danas - potpredsednik KAZENERGY; U period 2013-2014. bio je potpredsednik Konferencije Međunarodne energetske povelje.

2015. godine imenovan je za specijalnog izaslanika generalnog sekretara Međunarodne energetske povelje za period od dve godine, a 2017. je ponovo imenovan na ovu funkciju.

STRUČNI TEKST

Rafinerije u Kovid i post-Kovid vremenu

Piše: mr Aleksandary Nedučin

Kovid pošast traje i dalje, sa optimističkim prognozama da će trajati do proleća i manje optimističkim (valjda i pesimističkim) da moramo da se naviknemo da živimo s njom u manje ili više prinudnoj kohabitaciji, čekajući nestrpljivo prvu od nekoliko desetina najavljenih vakcina (u trci s vremenom verovatno navrat-nanos prošlih sve tri faze ispitivanja njene efikasnosti).

Šta nam je, uz - ovo za sada poznato (ekonomski i socijalni efekti su već uveliko vidljivi, sa tendencijom daljeg pogoršanja) - nepoznato uz posredne i neposredne implikacije donosi post-Kovid vreme?

Jedna od posledica će biti prelazak sa filozofije proizvodnje/upravljanja „*upravo na vreme*“ (lanac snabdevanja obezbedjuje delove ili robu u momemtu kada su oni potrebni na tržištu, bez stvaranja zaliha), na obezbedjivanje svojih zaliha koje su odmah dostupne, pogotovo „*u slučaju da*“ dođe

do iznenadne potražnje, ne zaviseći od eventualnih prekida u lancu snabdevanja.

Bivši direktor Svetske Trgovinske Organizacije (WTO) Pascal Lamy je to generalizovao izjavom da će u post-Kovid vremenu svet preći sa *upravo na vreme* na *u slučaju da*.

Kao i najveći broj privrednih grana, i naftna industrija je, generalno uzevši, u recesiji. Još decembra prošle godine, pre napada virusa, smatralo se da će oslabljena potražnja, uslovljena globalno usporenim rastom i ekonomskim sukobom SAD i Kine, biti jedan od odlučujućih faktora na njen status u ovoj godini. U februaru je potražnja pala još više, tako da je u SAD zabeležen rekordan pad (4,5 miliona barela na dan u odnosu na 2019. godinu) računajući period od godinu dana.

Rastući konstantno, sa 84,3 u 2009. godini, do 100,1 milion barela na dan na svetskom nivou u 2019. (računajući tu i biogoriva) ceni se da će u ovoj godini pasti na 91,7. Analitičari Goldman Sachs-a očekuju da će ove godine pasti za oko 8 %, sledeće porasti za 6 %, i da će se 2022. godine oporaviti u potpunosti i dostići pre-pandemijski nivo. Mada je, po Reuters-u s početka jula, u piku pandemije pala i za celih 20 %.

Potražnja za mlaznim gorivom se vidi kao najveći gubitnik napada virusa - nakon nemogućnosti putovanja ukidanjem letova (komercijalni letovi smanjeni za 90 %) i straha od eventualne zaraze potom, kada se budu obnovili a do momenta pronalaska zaista efikasne vakcine, javlja se bojazan da će se dugoročno posmatrano promeniti ponašanje i navike putnika.

Naravno da negativne trendove industrije prati i njena „downstream“ komponenta - rafinerijska prerada. Iskorištenost preradbenih kapaciteta na globalnom nivou se od 2015. godine kretala oko 82 %, da bi ove godine pala na istorijski minimum od oko 64 % u drugom kvartalu (International Energy Agency je očekivala 72 % na godišnjem nivou).

„Imali smo isuviše rafinerijskih kapaciteta pre COVID-a, imamo ih isuviše i sada“, reči su Robert Campbel-a iz konsultantske kuće Energy Aspects. U prvom redu je tome razlog u prekapacitiranosti i zastarelosti, potom u potrebi racionalizacije (po proceni Wood Mackenzie, globalno relevantne energetske konsultantske kuće, oko 9 % evropskih rafinerijskih kapaciteta će u periodu 2022. - 2023. biti pod pretnjom neophodne racionalizacije).

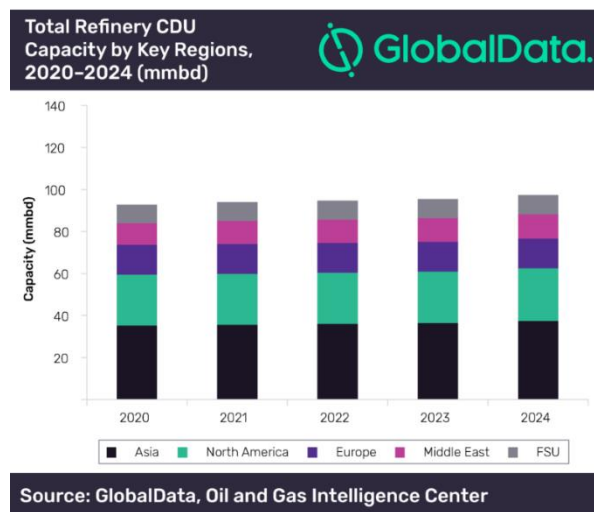
Od 11 u izveštaju spomenutih, na spisku su rafinerije u Holandiji (BP, Rotterdam, 377.000 bpd), u Francuskoj (TOTAL, Grangpuits 102.000 bpd) i Škotskoj (Petroineo, Grangemouth, 200.000 bpd). Gunvor razmatra mogućnost deaktiviranja svoje belgijske rafinerije zbog gomilanja gubitaka. Još dalje ide analitičar UBS-a (multinacionalna investiciona banka), izjavom da do kraja 2021. godine 3 miliona barela nafte na dan rafinerijskih kapaciteta (ekvivalentno dvostrukoj potrošnji Engleske ili 3 % ukupnih, svetskih) treba da nestane sa tržišta kako bi sektor povratio profitabilnost.

Posebno su „ranjive“ evropske rafinerije izgrađene 50-ih i 60-ih godina (rafinerije u Novom Sadu i Pančevu su iz 1969. god, s tim da je novosadska ugašena, dalekovidno očigledno, davno pre naftne krize, a pogotovu pre pandemije). Rafinerije su nekada građene na bazi jedne nafte određenog kvaliteta (prva novosadska atmosferska destilacija na parafinskoj Kikindi, druga na na lakoj iračkoj Kirkuk). U konkurenciji novih, kompleksnijih i efikasnijih, projektovanih za preradu nafte različitog kvaliteta, i po nižoj ceni, malo opcija je ovim starim ostalo na raspolaganju.

Prognoze iz Wood Mackenzie govore da čak 2/3 evropskih rafinerija 2023. godine neće „praviti“ novac ili će ga gubiti, iako je u poslednjih 10 godina ugasila 2 miliona barela na dan svojih preradbenih kapaciteta.

Evropske rafinerije su, inače, beležile nekoliko talasa racionalizacije do sada, poslednja je bila tokom finansijske krize 2008./2009. godine.

U problemu će biti i američke rafinerije, pogotovu one sa istočne obale koje prerađuju laku naftu.

Dodatno, za stare nefleksibilne rafinerije ograničavajuća okolnost je i to što od početka ove godine, po zahtevu International Maritime Organization, svi brodovi mogu da koriste samo gorivo koje ne sadrži više od 0,5 % sumpora, ukoliko ne raspolažu opremom za njegovo uklanjanje prilikom sagorevanja.

Činjenica je, s druge strane, da se vlade evropskih zemalja teško odlučuju za zatvaranje danas problematičnih rafinerija iz bojazni za gubitkom sigurnosti u snabdevanju gorivom, ali i zbog ne manje značajnog razloga, gubitka radnih mesta. Jaki, organizovani i masovni radnički sindikati su im oponenti takvim „rešenjima“. Odluke nekih evropskih vlada da se poradi na smanjenju udela fosilnih goriva u saobraćaju takođe ne ide u prilog održavanju postojećih kapaciteta prerade.

Prema World Oil Review 2019, instalisani primarni kapaciteti u svetu su 2018. bili 5.048 miliona tona (na Evropu otpada 15 %). Prema drugom izvoru (Statista), zaključno sa prošlom godinom su kapaciteti 101,3 miliona barela na dan (oko 4.500 miliona tona), a realni obim prerade je bio 83 miliona. International Energy Agency za ovu godinu predviđa preradu na nivou od 74,3 miliona barela na dan. GlobalData, Oil and Gas Intelligence Center u svom grafičkom prikazu primarnih kapaciteta po regionim sveta, ceni 2020. godinu sa instalisanih oko 93 miliona (oko 4.150 miliona tona).

Početak avgusta su iz Wood Mackenzie uradili procenu po kojoj bi prosečne rafinerijske marže ove godine bile 1,40 \$ po barelu (nešto preko 10 \$/t), za razliku od prošlogodišnjih 3,70 \$ (oko 27,4 \$/t), beležeći dvadesetogodišnji minimum. Rast na 2 – 3 \$ očekuju tek za četiri godine. Wall Street Journal s početka septembra izveštava da je u maju bila 1,75. Jedna američka rafinerija na Havajima beleži u prvom kvartalu čak samo 0,24 dolara. Iz S&P Global izjavljuju da je ona oko 5 \$, što podržava i BP (dijagram Quarterly Refining Market Margin).

<https://www.reuters.com/article/us-global-oil-refining-capacity-idUSKBN2431VC>

Opcije koje preostaju nakon zatvaranja rafinerija su ili da se koriste kao skladišni kapaciteti za sirovu naftu i/ili derivate, ili da se, s obzirom na opredeljenja velikih naftnih kompanija da se orijentišu na obnovljive izvore energije u budućnosti, pretvaraju u biodizel rafinerije (u poslednjih pet godina su sa tri rafinerije to uradili ENI i TOTAL, a američki Marathon Petroleum,

Philips 66 i HollyFrontier planiraju da urade). Shell namerava da upravo zatvorenoj Tabangao rafineriji na Filipinima nakon 60 godina od izgradnje promeni namenu u prvoklasni uvozni terminal.

Neke od rafinerija nisu bile u mogućnosti da iskoriste vreme zastoja proizvodnje za redovno održavanje usled manjka radne snage kao posledice uvedenog karantina i smanjenja obim transporta.

Velike, međunarodne naftne kompanije (BP, Royal Dutch, Shell, TOTAL), od 2009. godine su prodale svoje udele u 18 rafinerija, Shell je pre par meseci bio u aktivnim pregovorima oko prodaje još 5 od preostalih svojih 15.

Na primeru jednostavne (hydroskimming) rafinerije kapaciteta nešto ispod 5 miliona tona godišnje, u Belgiji, u Antverpenu, u vlasništvu kompanije Gunvor, može se videti s kojim problemima su primorani da se nose u aktuelnim okolnostima. I pored uloženi 300 miliona dolara od 2012. godine, dospela je u tešku finansijsku situaciju i nakon planiranog remonta u maju mesecu je u zastoju, sa svim opcijama o njoj budućnosti u igri. U faktore koji su uticali na današnji neizvestan status rafinerije, ubrajaju se:

- Nedostatak potražnje za proizvodima, u ovom slučaju su to mlazno gorivo i gasno ulje, izazvano direktno pandemijom,
- Nedostatak odgovarajućih sirovina, kao jednostavna rafinerija projektovana je za

preradu sirovih nafte sa srednjim sadržajem sumpora koje su, vremenom, zbog male raspoloživosti (povećane potražnje puštanjem u pogon modernih rafinerija) postale skupe,

- Jačanje konkurencije, s obzirom da je rast rafinerijskih kapaciteta do kraja 2019. godine bio uravnotežen sa rastom tražnje za naftnim derivatima, najavljeni skok u narednih nekoliko godina stvorice višak kapaciteta na svetskom tržištu
- Rastući troškovi održavanja, usklađivanja sa ekološkim zahtevima i propisima, uključujući i takse na ugljen-dioksid.

Za razliku od situacije u Evropi, u drugim delovima sveta podižu se novi kapaciteti, u blizini proizvodnje (na Srednjem istoku) ili u blizini centara tražnje (Azijsko pacifički region). To su između ostalih, u Kini (800.000 bpd), na Filipinima (300.000), na Bruneju (160.000).

Po izveštaju GlobalData – „Global Refining Industry Outlook to 2024“, planira se u svetu izgradnja (sa identifikovanim razvojnim planovima) čak 80, a najavljuje još 74, koje bi počele sa radom 2024. godine, čime bi se sa sadašnjih 106,1 milion barela na dan (opet novi podatak) svetski rafinerijski kapaciteti podigli na 125,2. Azijsko - pacifički region će tada postojećim kapacitetima dodati 2,7 miliona barela na dan primarne destilacije, što će činiti 42 %, Srednji istok 23 % i Afrika 18 % novih. Najveće planirane rafinerije su Lagos I u Nigeriji sa 650 hiljada barela na dan, Al Zour u Kuvajtu sa 615 i Siraf u Iranu sa 480.

Najavljeni rast rafinerijskih kapaciteta, mada izgleda neumeren i ne baš utemeljen u objektivnim pokazateljima, deluje optimistički i obećavajući za rafinerijsku budućnost. Naravno, uz sve mere racionalizacije, uštede energije, poštovanje ekoloških standarda, uvođenje digitalnih tehnologija, investiranje u konverzije jedinice i poboljšanje

/ nadogradnju postojećih. Sa fokusa na proizvodnju goriva, trend postaje povećavanje udela petrohemijskih derivata („crude-to-chemicals“) i integracija sa petrohemijskim postrojenjima.

Razlog je pre u tržištu nego u niskoj ceni nafte. Potrošnja benzina i ostalih goriva će biti u opadanju sledećih desetak godina, a petrohemijski sektor definitivno pokazuje da ima prostora za rast. Otuda i od strane UOP a uveden termin „refinery of the future“ koji se odnosi na fleksibilne tehnologije koje omogućavaju rafinerijskim kompleksima da proizvode široku paletu hemikalija, pozitivno utičući na ekonomiju industrije prerade nafte.

Reference:

- [Statista: Daily demand for crude oil worldwide from 2006 to 2020 \(in million barrels\) *](#)
- [Reuters: Pandemic hastens threat of closure for struggling oil refineries](#)
- [Statista: Countries with the largest oil refinery capacity worldwide in 2010 and 2019 \(in 1,000 barrels per day\)*](#)
- [Financial Times: Oil crash piles pressure on bloated refining sector](#)
- [argusmedia.com: Covid-19 sets refining sector back years: IEA](#)
- [offshore-technology.com: Asia to lead global refinery capacity growth by 2024](#)
- [oilprice.com: When Will Refining Margins Begin To Recover?](#)
- [Petroleum Economist: Middle East expansion further clouds global refining picture](#)
- [c&en: Why the future of oil is in chemicals, not fuels](#)

STRUČNI TEKST

TRENDOVI, PROGNOZE I OGRANIČENJA

Prognoze za 2020. godinu ukazuju da će pasti potražnja u odnosu na 2019. godinu za 8,4 mb/d. Očekuje se oporavak tržišta u 2021. godini za 5,5 mb/d nafte. Prema EIA, investicione aktivnosti u energetsom sektoru su za 20% manje u 2020 godini. Zbog smanjene tražnje osnovnih derivata nafte, male rafinerijske marže su i dalje prisutne i pružaju mali podsticaj za povećanje kupovine sirove nafte. Ponovo se registruje povećana tražnja za slobodnim skladišnim prostorima. Cena Brenta je pala sa 46,16/bbl krajem avgusta, na skoro 40 dolara/bbl, početkom septembra.

Piše: I.G. Balčin

Uvod

Prema IEA Oil Market Report (OMR) Izveštaju za septembar 2020, tržište nafte je povećano za 1,1 mb/d u odnosu na avgust, ali u odnosu na prošlu godinu beleži pad od 9,3 mb/d za isti period. Registrovan je pad proizvodnje u Americi od 0,4 mb/d zbog Laura uragana. Očekuje se da će ukupna raspoloživa količina nafte iz zemalja van OPEC -a pasti za 2,6 mb/d u 2020.

Prognoze za 2020. godinu ukazuju da će pasti potražnja u odnosu na 2019. godinu za 8,4 mb/d. Očekuje se oporavak tržišta u 2021. godini za 5,5 mb/d nafte. Kina nastavlja da se oporavlja dok Indija ima veoma mali trend oporavka tržišta.

Značajno su smanjene investicione aktivnosti u odnosu na 2019. godinu. Prema EIA, investicione aktivnosti u energetsom sektoru su za 20% manje u 2020 godini.

Ponovna aktivnost COVID-19 u mnogim zemljama, restriktivne mere, rad na daljinu i veoma slab intenzitet avio saobraćaja, usloveli su za treći kvartal ove godine prognozu pada potražnje za naftom od 0,1 mb/d, odnosno 0,6 mb/d u četvrtom kvartalu 2020.

Najveći pad investicija je u oblasti nafte i gasa (oko 32%)

Što se tiče prerade nafte, oporavak rafinerija u Americi biće usporen u periodu avgust- oktobar 2020. Rad rafinerija u Kini i Indiji je bio ograničen u julu. Zbog smanjene tražnje osnovnih derivata nafte, male rafinerijske marže su i dalje prisutne.

Poslednji podaci govore da je globalna potražnja nafte od januara do jula 2020. godine bila manja za 10,5 miliona barela dnevno u odnosu na 2019. godinu. Kada su se restriktivne mere zbog Covida 19 ublažile, došlo je do naglog oporavka potražnje derivata nafte (u prvom redu benzina), ali je ubrzo potražnja počela da pada zbog ponovnog rasta obolelih koronavirusom. Na primer, u Indiji je zabeležen kontinuirani porast slučajeva Covid-19, što je u avgustu doprinelo najvećem mesečnom padu potražnje za naftom u Indiji od aprila ove godine.

Takođe, kineska kupovina sirove nafte – koja je od aprila donekle stabilizovala tržište sirove nafte – drastično je usporila kupovinu nafte za septembar i oktobar. Konstantno slabe marže rafinerija pružaju mali podsticaj za povećanje kupovine sirove nafte.

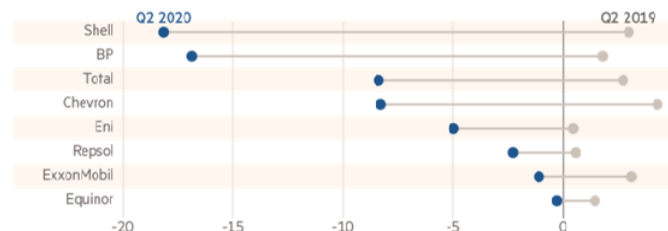
Ponovo se registruje povećana tražnja za slobodnim skladišnim prostorima i brodovima za skladištenje nafte koja nije prodana u julu i avgustu.

Nadolazeći hladni dani na Severnoj hemisferi i prognozirana virulencija korona virusa uz podršku gripa, čine veoma nezahvalnu prognozu potražnje za derivatima nafte u narednom periodu.

Što se tiče kretanja cene nafte, fjučersi referentnih nafti rasli su do kraja avgusta. Smanjena potražnja za naftom, a povećana potražnja plutajućih skladišta i značajno smanjenje kupovine nafte od strane Kine, izazvali su ponovno trend pada cene Brenta. Cena Brenta je pala sa 46,16/bbl krajem avgusta, na skoro 40 dolara/bbl, početkom septembra.

Poslovanje naftnih kompanija

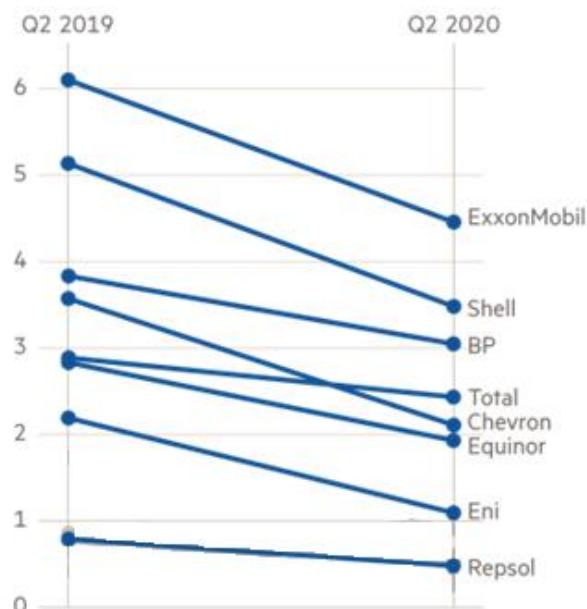
COVID - 19 je izazvao ozbiljne negativne posledice na poslovanje naftnih kompanija , Na slici 1. dat je uporedni pregled poslovanja nekih američkih naftnih kompanija u drugom kvartalu 2020. godine u odnosu na isti kvartal 2019. godine.

Slika 1. Pregled rezultata poslovanja nekih američkih i evropskih kompanija (drugi kvartal 2020/drugi kvartal 2019) Izvor – S@P Capital IQ

Kapitalne investicije

Negativan trend je posebno izražen u kapitalnim ulaganjima (slika 2) . Smanjena ulaganja u istraživanja novih ležišta nafte, znači manje nafte u bliskoj budućnosti i značajno veće cene nafte i njenih derivata.

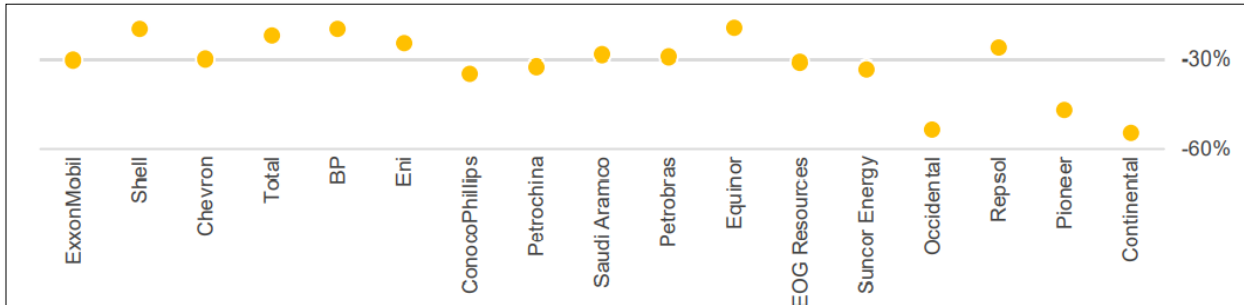

Slika 2. Kapitalne investicije naftnih kompanija (drugi kvartal 2020/ drugi kvartal 2019) u milijardama US dolara Izvor – S@P Capital IQ

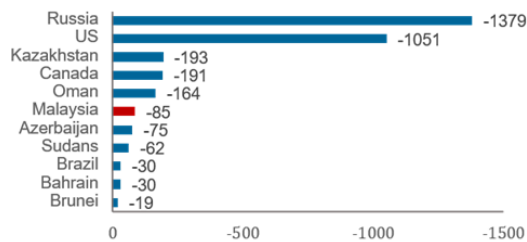
Proizvodnja nafte i gasa

Na slici 3. data je prognoza smanjenja ulaganja nekih kompanija u istraživanje i proizvodnju nafte i gasa u 2020. godini. Izvor - EIA World Energy Investment 2020

Slika 3:

Prema proceni 27 Group Analysis, najveći pad proizvodnje nafte u 2020. godini očekuje se u Rusiji i Americi (slika 4).

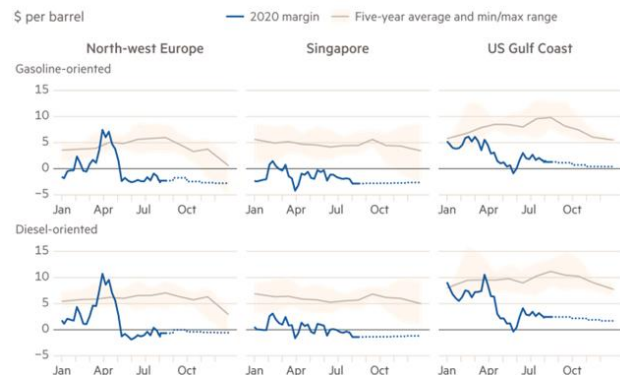
Slika 4. Prognoza pada proizvodnje nafte u 2020.godini (triliona barela dnevno) – Izvor OPEC i 27 Group Analysis

Pad rafinerijskih marži

U odnosu na prosek marži u poslednjih pet godina, ova godina beleži značajan pad rafinerijskih marži zbog već navedenog uticaja Covida -19.

U periodu januar – oktobar 2020. godine, najviše je izražen pad rafinerijskih marži u klasteru Severno-zapadna Evrope, zbog starijih rafinerijskih postorjenja i značajno smanjene potrošnje benzina i dizela u poredjenju sa klasterima Singapura i američkih rafinerija u Meksičkom zalivu (slika 5).

Slika 5. Analiza rafinerijskih marži u 2020, godini u odnosu na prosek u poslednjih pet godina

Investicije u preradivačke kapacitete

Što se tiče rafinerija, procenjuje se rast ulaganja u prerađivačke kapacitete bez obzira na Covid -19.

Prema prognozama, očekuju se ulaganja u integrisane sisteme rafinerija nafte i petrohemijskih kompleksa u visini od 55 milijardi dolara godišnje do 2025. godine. Samo kapaciteti postrojenja za primarnu destilaciju imaće trend rasta od 1,7% godišnje.

Osnovni razlozi ove prognoze su:

- Konsolidacija i modernizacija rafinerija u Kini
- Strateška ekspanzija izvoznika sa Bliskog istoka
- Rast potrošnje petrohemijskih proizvoda

Nedavne investicione aktivnosti koncentrisane su u regionima sa strukturnim prednostima, zbog jeftine nafte (npr. na Bliskom istoku) ili zbog rasta potražnje za petrohemijskim proizvodima na domaćim tržištima (npr. razvoj Azije).

Investicije na Bliskom istoku podstaknute su strateškom ambicijom da se izvuče što veća vrednost iz domaće nafte u regionu. Vodeće države su Saudijska Arabija, Ujedinjeni Arapski Emirati i Iran. Kuvajt planira da ih sledi završetkom rafinerije Al-Zour od 615 kb/d.

Značajan trend povećanja kapaciteta prerade nafte u Kini predstavlja integracija rafinerija kapaciteta 300.000 barela dnevno (b/d), sa petrohemijskim kompleksima, obzirom da potražnja za petrohemijskim proizvodima značajno raste.

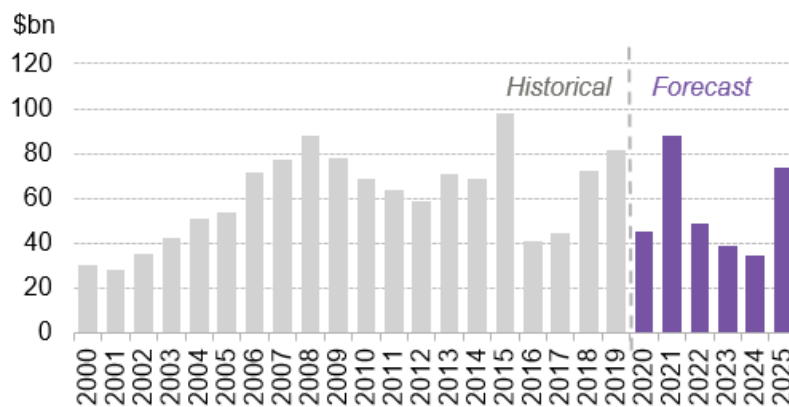
Ovaj trend je prisutan i u Indiji i Indoneziji. Porast prinosa petrohemijskih proizvoda iz integrisanih kompleksa obezbeđuju veće marže, a time lagodniju budućnost kompleksnih rafinerija nafte.

Reference

(pristupljeno u septembru 2020)

1. [Financial Times: Oil industry reels from historic crash](#)
2. [Blomberg.NEF: Downstream Oil Investment Shrugs Off Covid-19](#)
3. [NrgEDGE: The Impact of COVID 19 In The Downstream Oil & Gas Sector](#)
4. [27GROUP: Impact of COVID-19 on the Oil & Gas Market](#)
5. [IEA: World Energy Investment 2020](#)

Na slici 4. prikazan je globalni trend investicija u downstream kapacitete do 2025. godine.

Slika 4. Investicije u downstream sektor do 2025. godine (milijardi US dolara)

Izvor BloombergNET

AUTORSKI PRILOG

Budućnost rafinerija nafte posle Kovida 19

Da li postojeća kriza ukazuje na dugoročnu tumornu budućnost u slučaju da potražnja za sirovom naftom počne da opada ili se samo odlažu strateški planovi razvoja rafinerija nafte?

Piše: Dr Srđan Sokolović

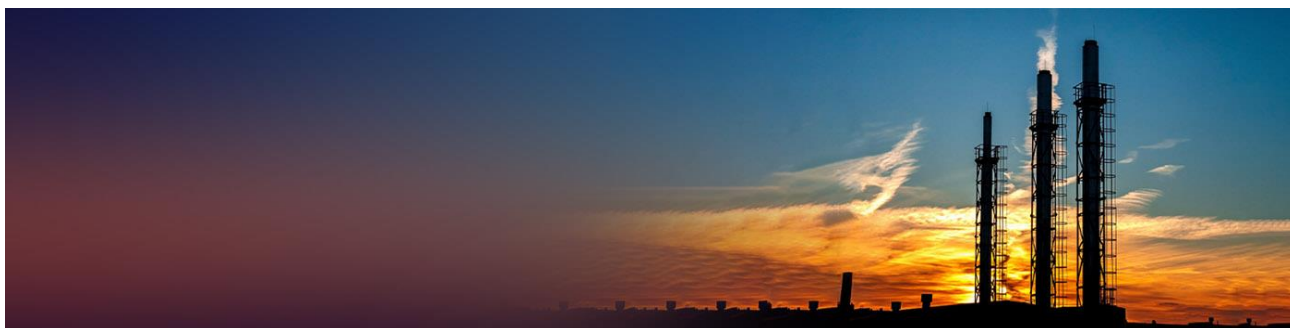
Uvod

Biznis prerade nafte je oduvek bio zahtevan ali to nikada nije bilo tako izraženo kao sada u trenutku postojeće krize. Usled velikog dela svetske populacije koji je bio pod zabranom kretanja zbog suzbijanja pandemije koronavirusa, došlo je do naglog smanjenja potražnje za naftnim derivatima, što je dovelo i do ozbiljnog poremećaja tržišta naftnih derivata (Wood Mackenzie, 2020). Po nekim podacima, zbog Kovid pandemije došlo je do smanjenja potrošnje goriva od 30% na globalnom nivou (Reuters, 2020). Većina rafinerija nafte je optimizovala svoje procese prerade, dok su usled smanjenja marži neke rafinerije zaustavile svoje procese, moguće čak i trajno.

Postavlja se pitanje da li postojeća kriza ukazuje na dugoročnu tumornu budućnost u slučaju da potražnja za sirovom naftom počne da opada ili se samo odlažu strateški planovi razvoja rafinerija nafte?

Od 1980. godine, prerada u svetu je porasla za 25% ali je taj rast varirao u zavisnosti od dela sveta u kojem su se nalazili prerađivački kapaciteti (Wood Mackenzie, 2020). Investicije su bile velike u delovima sveta gde je potražnja za sirovom naftom rasla ili je postojala velika potreba za uvozom naftnih derivata. U drugim delovima sveta gde je potražnja za sirovom naftom bila mala kao i mali uvoz naftnih derivata, prerađivački kapaciteti su bili ili racionalizovani ili ugašeni. Za očekivati je da će se sličan scenario odviti i u naredne dve decenije ali i da će se zahtevati održivo investiranje u prerađivačke kapacitete tokom ovog perioda.

Kako bi se zadovoljila regionalna povećana potreba za naftnim derivatima, dodatni kapaciteti za preradu će biti potrebni na Bliskom Istoku i Aziji (Wood Mackenzie, 2020). U OECD zemljama zbog smanjenja potrebe za naftnim derivatima na lokalnu usled povećanog zahteva za efikasnosti goriva i usled elektrifikacije vozila, doći će do zatvaranja tromih prerađivačkih kapaciteta.

“Industrijski kanibalizam” i rafinerije nafte

Za sledećih pet godina rizik od “kanibalizma” unutar industrijske grane će rasti. Pojam “kanibalizma” podrazumeva slučaj kada novi projekat u jednoj rafineriji izaziva gašenje prerađivačkih kapaciteta u drugim rafinerijama.

Koje rafinerije imaju veće šanse da opstanu u narednom periodu? Bilo koja nova rafinerija će morati da bude pozicionirana na obalama mora koja će biti integrisana sa petrohemijskim procesima kako bi se obezbedila visoka konkurentnost (Wood Mackenzie, 2020). OECD rafinerije treba da se prilagode ka smanjenoj lokalnoj potražnji kao i da se prilagode prema promenljivom socijalnom i političkom okruženju. Reakcija biznisa mora da prevaziđe tradicionalne mehanizame selektivnih investicija i kontrole troškova kako bi se smanjio količina stvaranja ugljenika u procesu prerade i lancu sagorevanja tečnih goriva. Glavna prednost integracije rafinerijskih procesa prerade i petrohemijskih se može videti kod stvaranja centralnog čvorišta za energetske kompleks sa niskim nivoom emisije CO₂ koji spaja zajedno skladištenje CO₂, reciklažu hemikalija, LNG i obnovljive izvori.

Ubrzana energetska tranzicija koju predviđa Wood Mackenzie's zahteva mnogo veću prisutnost električnih automobila kao i potrošnju vodonika kao gorivo u automobilima. U slučaju ovakvog scenarija, rafinerije bi morale da još više usklade svoj rad sa propisima lokalne samouprave i vlade država u kojoj se nalaze.

Smanjenje troškova, unapređenje konkurentske pozicije kao i razumevanje životnog ciklusa CO₂ su očigledni potezi koje treba preduzeti (Wood Mackenzie, 2020).

Izazovi investiranja u rafinerije postaće još izraženiji

Rafinerijski biznis je u poslednjih 40 godina predstavljao industriju sa puno izazova koja je od početka 80-ih godina povećala prerađivačke kapacitete za 25% (Wood Mackenzie, 2020). Kapaciteti su u određenim regijama rasli dok su u nekim oni racionalizovani. Energetska tranzicija i postojeće tendencije kretanja potrebe za sirovom naftom, gledano sa aspekta investicija ka novim rafinerijama, ukazuju na to da će izazovi koji postoje u vezi sa investiranjem u rafinerije postati samo još oštrij.

Održivo investiranje u rafinerijsku preradu u naredne dve decenije treba da obezbede projektovan porast u globalnoj potražnji za rafinerijskim proizvodima u skladu sa Wood Mackenziejevim pregledom energetske tranzicije. Nastavak porasta populacije i povećani prihodi u zemljama u razvoju nadmašuju unapređenje efikasnosti goriva za automobile kao i elektrifikaciju transportne flote.

Ova dva faktora smanjuju potrebu za preko 10 miliona barela po danu ali predviđanja koja se tiču porasta populacije ukazuju na to da je održivost sektora na duže staze osiguran.

Energetska tranzicija i njeni izazovi

Globalno, prerada nafte mora da se prilagodi krupnim promenama. Predviđen je velik višak kapaciteta u rafinerijskoj preradi u narednih pet godina. Pomenuta projekcija je data pre pandemije koronavirusa i njenog uticaja na smanjenje potražnje za sirovom naftom. Predviđanja su da potražnja nije nestala već da je odložena.

Strah od nove globalne krize je uticao na otkazivanje očekivanog benefita rafinerijama zbog promene specifikacije kvaliteta bunkerisanog goriva. Rafinerije koje se nalaze u Evropi i u Istočnoj obali SAD-a su u najvećem riziku u slučaju globalnog viška u rafinerijskoj preradi. Mnoge od ovih rafinerija imaju slab konkurentski položaj tako da će najverovatnije u narednom periodu imati smanjenu preradu i male prerađivačke marže kao rezultat.

Ako se uzme u obzir veliki integrisani rafinerijskopetrohemijski kompleksi i izvozno orjentisani projekti na Bliskom istoku i u Indiji evropske rafinerije će se naći u dodatnom problemu.

Smatra se da je veliki talas racionalizacije kapaciteta za preradu nafte bio završen 2015. godine.

Bez obzira na to naftni giganti kao što su ENI i Total su nastavili sa programom racionalizacije i zatvaranjem rafinerija i posle 2015. godine čak i ako su se neke od tih rafinerija vratile ka profitabilnosti.

BP ima za cilj da smanji svoju preradu nafte na 1,2m b/d do 2025, što je pad od 30 odsto u odnosu na nivo iz 2019. Šel je prodao svoju rafineriju Martinez u SAD i razmišlja o prodaji još četiri rafinerije u SAD i Evropi. U međuvremenu, Total razmatra ponovno pokretanje svoje rafinerije Grandpuits u Francuskoj kao rafineriju biogoriva, nakon što je prodao rafineriju Lindzi u Velikoj Britaniji.

Za očekivati je da će se investicije u rafinerijsku preradu nastaviti na Bliskom Istoku i u Aziji sa obzirom da potražnja za naftnim derivatima nastavlja da raste kao i zbog toga što nacionalne kompanije iz ovih delova sveta se trude da zadovolje lokalni porast potrošnje i da smanje njihovu zavisnost od uvoza naftnih derivata. Kako bi se obezbedilo da ovakvi projekti budu održivi na duže staze, kompanije moraju biti konkurentne na globalnom nivou kao da budu rafinerijski i petrohemijski integrisani kompleksi.

Šta je potrebno da se promeni?

Socijalne i političke prilike u OECD se menjaju naročito u Evropi. Smanjenje u potražnji naftnih derivata i potreba da se obezbedi socijalno prihvatljiv način proizvodnje predstavlja veliki izazov kod rafinerijske prerade. Kako bi izbegle zatvaranje rafinerije naftne kompanije moraju da prilagode sledeće aktivnosti (Wood Mackenzie, 2020):

Unapređenje operativnih performansi podrazumeva digitalizaciju radi smanjenja troškova i buduću optimizaciju procesa proizvodnje, uz optimizaciju trgovinskih aktivnosti kako bi se dodatno valorizovala vrednost naftnih derivata.

- Selektivne investicije u rafinerijske jedinice kao i u petrohemijsku proizvodnju radi unapređenja postojeće imovine naftne kompanije ka jačoj konkurentskoj poziciji, uključujući kontrolu gubitka u deficitnim tržištima kroz akviziciju veleprodajnog i maloprodajnog biznisa.
- Efikasne i transparentne mere životnog ciklusa emisije ugljenika naročito ako su države domaćina ograničila sadržaj ugljenika u trgovinske sporazume.
- Smanjenje emisije ugljenika kategorije 1 i 2 kako bi se obezbedilo da su rafinerije u skladu sa propisima i zahtevima kao što su: smanjenje emisije ugljenika kroz veću upotrebu električnih grejača koji bi dobijali električnu energiju putem energije vetra ili solarne energije, iskorišćenje otpadne energije unutar lokalne industrije i društva, sakupljanje i odvajanje ugljenika iz glavnih izvora rafinerijske emisije, uspostavljanje reciklaže otpadnih hemikalija iz petrohemijske kao ključni deo cirkularne ekonomije (kroz generisanje goriva i sirovina za petrohemiju).
- Emisija kategorije 3 predstavlja potencijalno izazovno pitanje za rafinerije sa obzirom da nije sasvim jasno čija je odgovornost za ovu kategoriju emisije. Sa jedne strane ova vrsta emisije se vezuje za proizvodnju sirove nafte, transport naftnih derivata i krajnje potrošače kroz maloprodajnu mrežu. Međutim, neminovno da rafinerija prerađuje sirovu naftu u naftne derivate tako da i ona mora da ima uticaj na emisiju kategorije 3. Izazovi su mnogobrojni.

Koliko velik bi mogao da bude izazov?

Kompanija Wood Mackenzie je istražila i probleme koji će se neminovno javiti sa ubrzanom energetsom tranzicijom u skladu sa emisijom ugljenika i ograničenja što se tiče povećanja globalne temperature.

Procenjuje se da će do 2040. godine svako drugo vozilo koje će se naći na svetskim putevima biti električno vozilo. Primena tehnologije baterije i vodonika u komercijalnom sektoru će smanjiti prisutnost dizela ispod jedne trećine energetske potrebe u datom sektor. U slučaju ovakvog scenarija, potreba za gorivom u SAD i Zapadnoj Evropi će se smanjiti za 8 miliona barella po danu što će dovesti do smanjenja potreba za 12 miliona barela dnevno sirove nafte rafinerijske prerade, što predstavlja polovinu trenutnih kapaciteta u regionu (Wood Mackenzie, 2020). Ovakve prognoze direktno ugrožavaju opstanak rafinerija u regionu.

U ovakom scenariju prosta integracija rafinerijskih procesa sa petrohemijskim procesima neće biti dovoljna. Planirani režim rada sa malim sadržajem ugljenika, proizvodnja goriva sa malim sadržajem ugljenika i zauzimanje značajne uloge u cirkularnoj ekonomiji će biti od ključnog značaja za dugoročni opstanak rafinerija. Vlade zemalja u kojima se nalaze rafinerije najverovatnije da neće biti voljne da održe u radu kompanije koje se u prethodnom periodu nisu potrudile da se prilagode novoj situaciji na tržištu.

Najveći izazov će imati kompanije koje imaju samo jednu rafineriju. One ako ne budu imale jak velik investicioni budžet koji bi mogao da izdrži investiranje tokom tranzicije ili snažne kreditne linije biće primorane da donesu donese odluku o zatvaranju.

Koje opcije mogu da se preduzmu?

Energetska tranzicija se odvija u vreme kada rafinerijska i petrohemijska prerada radi sa vrlo niskim maržama. Kako bi rafinerije obezbedile koliku toliku bezbednu budućnost potrebno je da se fokusiraju na smanjenju troškova kroz digitalizaciju i slično. Takođe rafinerije bi trebale da unaprede svoju konkurentsku poziciju i da u potpunosti vladaju sa životnim ciklusom ugljenika.

Sada je pravi trenutak da se analiziraju sve opcije za prilagođavanje energetske tranziciji. Za kompanije koje imaju više rafinerija, detaljan pregled imovinskog portfolija je neophodan.

Opcija da se ne preduzima ništa ne dolazi u obzir ni za srednje periode planiranja, međutim treba istaći da ne postoji ni jedno unikatno rešenje. Revizija strategije je ključna kako bi se uspostavio budući plan koji bi bio adekvatan za akcionare.

Za neke rafinerije ovo bi podrazumevalo smanjenje investicija kao i njihovo zatvaranje dok bi neke druge rafinerije koje se budu prilagodile okruženju sa niskim sadržajem ugljenika imale dobre šanse da nastave sa radom.

Kratka biografija

Dr Srđan Sokolović je završio osnovnu školu u svom rodnom gradu Novim Sadu, ali je delom pohađao i u Londonu. Gimnazijsko školovanje takođe završava u Novom Sadu, mada se jednim delom školovao i u Johanseburgu, Južnoafrička Republika.

Tehnološki fakultet, smer nafta-petrohemija završava 2009. godine na Univerzitetu u Novom Sadu. Master of Business Administration završava 2015. godine na London School of Commerce a po programu Cardiff Metropolitan University.

Doktorske studije završava na Tehnološkom fakultetu Novi Sad 2020. godine

Nakon završetka osnovnih studija zapošljava se 2010. godine u NIS a.d. u kojem i trenutno radi. U ovom periodu radi na poslovima organizacionog razvoja, zaštite životne sredine, kao i proizvodnje i razvoja maziva.

U poslednje dve godine Srđan obavlja poslove Ekspert koordinatora za upravljanje otpadom i hemikalijama u Bloku Promet.

Pored profesionalnog interesovanja za oblast upravljanja otpadom i hemikalijama, Srđan pokazuje permanentno interesovanje za strategiju razvoja naftne industrije a posebno prerade i tržišta nafte i naftnih derivata.

AKTIVNOSTI WPC I NNKS-WPC

Nova studija WPC i konsultanta BCG

Svetski naftni savet (WPC) objaviće do kraja godine, u saradnji sa The Boston Consulting Group (BCG), dopunjeno izdanje studije: Neiskorištene rezerve 2.0 - Pokretanje ravnoteže polova u nafti i gasu.

Na 23. Svetskom naftnom kongresu u Hjustonu od 5. do 9. decembra 2021. održaće se posebna sesija o rezultatima ovog izveštaja i rasprava na visokom nivou s čelnicima industrije.

Nalazi izveštaja temelje se na intervjuim s više od 60 viših rukovodioca oba pola u industriji širom sveta, ankete sa oko 2.000 muških i ženskih profesionalaca u industriji iz širokog spektra firmi i zemalja, kao i podataka od svih glavnih međunarodnih i nacionalnih naftnih koje obuhvataju između 25% i 30% globalne radne snage u industriji).

New study between (WPC) and BCG consultant

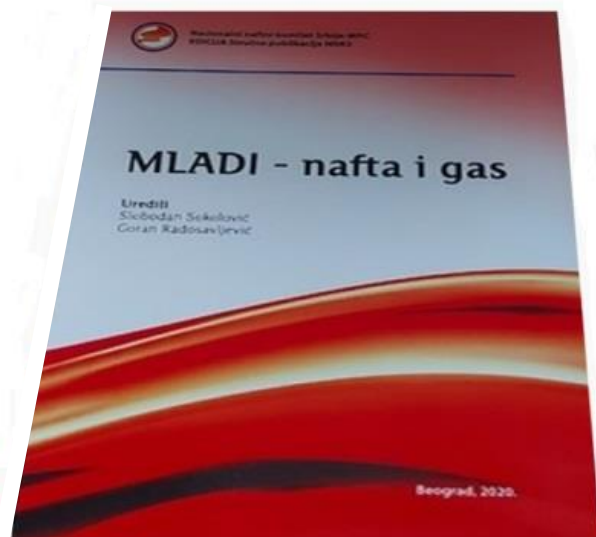
WPC is about to launch its 2020 gender study Untapped Reserves 2.0 - Driving Gender Balance in Oil and Gas with BCG. The results of the update will be available at the end of 2020.

The 23rd WPC in Houston from 5-9 December 2021 will feature a special session on the outcomes of the report and a high-level discussion with industry leaders.

The report's findings are based on personal interviews with more than 60 male and female senior industry executives worldwide, a survey of approximately 2,000 male and female industry professionals, and quantitative data provided by all major international oil companies and several national oil companies (a total of 38 companies with collective revenues of \$1.9 trillion and employees representing between 25% and 30% of the industry ; global workforce).

Dve nove knjige publicističke delatnosti NNKS-WPC

U okviru edicije stručne publikacije NNKS izasla četvrta knjiga MLADI-nafta i gas.

NNKS je suizdavač sa poznatom izdavačkom kućom Prometej knjige Konkurentnost energetskih tehnologija autora Vojina Grkovića

ČLANICE NNKS-WPC

NIS

Uprkos posledicama pandemije, NIS u dalji razvoj uložio 14,5 milijardi dinara

U prvom polugodištu 2020. godine poslovanje NIS-a bilo je pod snažnim uticajem globalnih nepovoljnih makroekonomskih okolnosti, ali je kompanija uprkos krizi očuvala stabilnost poslovnih aktivnosti i uložila u dalji razvoj 14,5 milijardi dinara.

Nepovoljne globalne makroekonomske okolnosti se pre svega odnose na pad cena nafte i epidemiju COVID-19 koja je uzrokovala drastično smanjenje potražnje za naftnim derivatima.

Najviše je investirano u oblast istraživanja i proizvodnje nafte i gasa, projekat "Duboka prerada" u Rafineriji nafte Pančevo i modernizaciju maloprodajne mreže u Srbiji i regionu.

NIS je i u složenim okolnostima uspeo da očuva pokazatelj EBITDA na pozitivnom nivou od 2,3 milijarde dinara, kao i pozitivan novčani tok od 6,3 milijarde dinara, ali je zbog negativnih makroekonomskih trendova zabeležen neto gubitak od 10,2 milijarde dinara.

"Naše poslovanje u prvom polugodištu 2020. godine odvijalo se u okolnostima nezabeleženim u globalnoj ekonomiji. Zato sa zadovoljstvom mogu da konstatujem da smo u prethodnom periodu, zahvaljujući velikim naporima menadžmenta i zaposlenih, očuvali finansijsku stabilnost, sigurnost snabdevanja na domaćem tržištu, kao i zdravlje naših kolega i potrošača", kaže Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS-a.

NIS u Rafineriju uveo najnoviju digitalnu tehnologiju

U NIS-u se trenutno sprovodi veliki broj digitalnih projekata koji će u znatnoj meri unaprediti poslovanje kompanije, a Rafinerija nafte u Pančevu u ovom procesu zauzima posebno mesto.

Jedan od najnovijih projekata koji se uvodi u Rafineriji naziva se sistemom „prediktivnog održavanja postrojenja“ i njegov cilj je rano prepoznavanje potencijalnih kvarova na važnoj opremi i sprečavanje neplaniranih obustava rada postrojenja. Ovaj sistem predstavlja jedan od najznačajnijih alata koji omogućava prelazak sa takozvanog korektivnog na proaktivno održavanje rafinerijskih postrojenja.

Savremeni računarski sistemi konstantno prate rad postrojenja, prikupljaju podatke o radu opreme i na osnovu dubokih i složenih analiza podataka u realnom vremenu i podataka o ranijem radu opreme sugerišu kada bi i gde moglo da dođe do kvara.

"Uvođenjem sistema prediktivnog održavanja značajno ćemo povećati bezbednost radnih procesa u našoj rafineriji, smanjiti operativne troškove, a samim tim doprineti povećanju efikasnosti poslovanja i unapređenju konkurentnosti", kaže Vladimir Gagić, direktor Bloka Prerada u kompaniji NIS.

Mobilna aplikacija Drive.Go na NIS Petrol i GAZPROM benzinskim stanicama

Kompanija NIS kreirala je Drive.Go mobilnu aplikaciju, koja prvi put u Srbiji omogućava korisnicima da na NIS Petrol i GAZPROM benzinskim stanicama natoče gorivo i obave proces plaćanja, bez odlaska na kasu.

Korišćenje Drive.Go aplikacije je vrlo jednostavno. Potrebno je da potrošač instalira aplikaciju koja je dostupna na Google Play i Apple Store-u i unese bankarsku karticu kojom će plaćati gorivo.

Na benzinskoj stanici, pre samog točenja goriva, potrošač pokreće aplikaciju i skenira QR kod koji se nalazi na tačionom mestu, direktno iz automobila. Nakon točenja potrebne količine goriva, klikom na dugme Plati, proces kupovine i plaćanja je završen - brzo, bezbedno i jednostavno.

Takođe, korisnicima "Sa nama na putu" programa lojalnosti omogućeno je sakupljanje bonus poena prilikom svake kupovine na NIS Petrol i GAZPROM benzinskim stanicama.

Rezultati monitoringa potvrdili visok kvalitet NIS-ovih goriva

Monitoring kvaliteta derivata koji se prodaje na NIS Petrol i GAZPROM benzinskim stanicama pokazao je da kvalitet goriva iz pančevačke rafinerije u potpunosti zadovoljava sve zahteve postojećih standarda kvaliteta.

NIS konstantno sprovodi sistemsku kontrolu kvaliteta, od procesa proizvodnje do mesta prodaje i poseduje akreditovane laboratorije u oblasti ispitivanja nafte i naftnih derivata.

Kvalitet naftnih derivata koji se nudi potrošačima direktno je povezan sa ulaganjima u proizvodnju, odnosno u preradu nafte u rafinerijama. Jedina domaća rafinerija u Pančevu je poslednjih godina ubrzano modernizovana i gorivo koje se u njoj proizvodi u potpunosti je u skladu sa evropskim standardom kvaliteta. Tome je doprinela izgradnja MHC/DHT kompleksa u rafineriji i gorivo iz Pančeva se izvozi čak i u zemlje Evropske unije, što je još jedan od dokaza kvaliteta.

U pančevačkoj rafineriji se trenutno gradi i novo postrojenje – Duboka prerada. Ovaj projekat je vredan više od 300 miliona evra i kada bude pušten u rad omogućiće još veće količine najkvalitetnijih derivata – dizela, benzina i TNG-a.

NIS donirao 20.000 litara "Jazak" vode bolnicama u Beogradu i Zrenjaninu

Kompanija NIS, kao društveno odgovorna kompanija koja pomaže zdravstvene ustanove u borbi protiv COVID-19, donirala je 20.000 litara pijaće vode bolnicama u Beogradu i Zrenjaninu. Ova donacija zdravstvenim radnicima i pacijentima, bila je namenjena KBC „Dr Dragiša Mišović“, KBC „Bežanijska kosa“, KBC „Zvezdara“, kao i Specijalnoj bolnici za plućne bolesti „Dr Vasa Savić“ u Zrenjaninu.

Donacija je izraz zahvalnosti medicinskim radnicama koji su na prvoj liniji borbe sa korona virusom, kao i način da se olakšaju bolnički dani obolelih od COVID-19. U akciju doniranja vode za piće „Jazak“, koja se proizvodi u pogonima NIS-a na Fruškoj gori, uključili su se Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS-a, kao i zaposleni, članovi Kluba volontera NIS-a.

Sastanak generalnog direktora NIS-a Kirila Tjurdenjeva i ministra Siniše Malog

Generalni direktor kompanije NIS Kiril Tjurdenjev i ministar finansija Siniša Mali održali su sastanak na temu projekta Duboka prerada, koji je ključni projekat druge faze modernizacije Rafinerije Pančevo, vrednosti više od 300 miliona evra.

Kako je navedeno na sastanku, cilj projekta je da se poveća dubina prerade, odnosno da se dobiju veće količine najvrednijih derivata, kao što su dizel i benzin. Tjurdenjev je upoznao ministra da projekat ima i ekološke benefite, kao što je prestanak proizvodnje mazuta sa visokim sadržajem sumpora.

Takođe, na sastanku je razgovarano i o investicijama kompanije NIS koje su važne za privredu cele zemlje, kao i o njenom doprinosu za budžet Republike Srbije.

Mali se zahvalio predstavnicima kompanije NIS, koja zapošljava više od 11.000 zaposlenih, na održanju nivoa zaposlenosti tokom pandemije koronavirusa, uz ispunjavanje svih obaveza prema državi i zaposlenima i očuvanju odgovarajućeg investicionog ritma koji će obezbediti dalji razvoj kompanije.

UNICEF u saradnji sa NIS-om donirao 50 protokomera zdravstvenim ustanovama

UNICEF je dostavio 50 protokomera Kliničkom centru Srbije i KBC Dragiša Mišović, a nabavku protokomera omogućila je kompanija NIS koja se odazvala UNICEF-ovom pozivu privatnom sektoru za prikupljanje sredstava za nabavku opreme za zdravstvene ustanove u Srbiji.

Iz ovog kontingenta protokomera, 20 je namenjeno Infektivnoj klinici, 10 Klinici za pulmologiju, 10 Kliničkom centru Srbije i 10 KBC Dragiša Mišović. "Podrška zdravstvenim ustanovama jedan je od temelja društveno odgovornog poslovanja NIS-a.

„Želimo da, koliko je u našoj moći, doprinesemo naporima Srbije na suzbijanju epidemije i zato smo se odazvali pozivu UNICEF-a za nabavku potrebne medicinske opreme. To je ujedno način da iskažemo zahvalnost lekarima na njihovim vanrednim naporima u ovom periodu, kao i da doprinesemo da naši sugrađani imaju još bolje uslove za lečenje", izjavio je Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS-a.

Novootvorena GAZPROM benzinska stanica u Novom Sadu

Generalni direktor NIS-a, Kiril Tjurdenjev, ministar rudarstva i energetike u Vladi Republike Srbije, Aleksandar Antić, i gradonačelnik Novog Sada, Miloš Vučević, obišli su krajem jula novoootvorenu

GAZPROM benzinsku stanicu "Novi Sad 16" na autoputu Novi Sad-Beograd. Nova benzinska stanica, u čiju je izgradnju i opremanje uloženo više od tri miliona evra, poseduje vrhunsku digitalnu tehnologiju, pet "ostrva" sa multifunkcionalnim automatima za točenje goriva, kao i punjač za električne automobile.

U okviru posete, Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS-a, sipao je gorivo u vozilo Hitne pomoći Novog Sada kao donaciju NIS-a, dok je ministar rudarstva i energetike, Aleksandar Antić, priključio električni automobil na punjač.

Kompanija NIS objavila rezultate konkursa u okviru programa "Zajednici zajedno"

U okviru programa "Zajednici zajedno 2020", kompanija NIS će podržati 72 projekta kojima će biti unapređena digitalizacija nastavnog procesa i povećana bezbednost dece i nastavnika u školama širom Srbije. Rezultati konkursa objavljeni su na veb stranici, kao i na sajtovima gradova i opština učesnica programa.

Programom su podržane osnovne i srednje škole iz 12 partnerskih gradova i opština u našoj zemlji, u kojima NIS ostvaruje najveći deo svojih poslovnih aktivnosti: Beograd, Novi Sad, Požarevac, Niš, Čačak, Zrenjanin, Pančevo, Kikinda, Kanjiža, Novi Bečej, Srbobran i Žitište. Upravo zato što su savremeni način obrazovanja i bezbednost dece u školama prepoznati kao prioritet za ulaganje, kompanija NIS će za ove projekte u 2020. godini donirati 114,5 miliona dinara.

Ovogodišnji program realizovan je u saradnji sa Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srbije.

NIS najpoželjniji poslodavac u Srbiji

Kompanija NIS je najpoželjniji poslodavac u Srbiji, pokazalo je istraživanje TalentX koje je sproveo specijalizovani portal Poslovi.infostud.com, a pobednik je proglašen na webinaru Infostuda.

U anketi je učestvovalo više od 10.000 ispitanika, a pored odabira najboljih, učesnici su odgovorili na pitanje šta poslodavca čini atraktivnim i naveli da najviše cene - finansijski stabilno poslovanje, prijateljsko i prijatno radno okruženje, kao i jasan i fer sistem nagrađivanja.

"Novi uslovi poslovanja i organizacije su sve nas, poslodavce, stavili na test poverenja i toga šta su prioriteti. Mi smo kao prioritet izabrali pouzdanost i kontinuitet u radu i poslovanju, trudeći se da nas naši zaposleni vide kao partnera u vremenima koja menjaju naš stil života i rada", istakla je Alisa Evsina, HR direktor u NIS-u.

Kao kompanija koja stalno ulaže u razvoj zaposlenih, NIS je u 2020. godini kreirao nove razvojne programe za različite ciljne grupe, uveo fleksibilne oblike rada, a u prvom polugodištu tekuće godine je realizovano više od 460 profesionalnih i tehničkih obuka.

Kompanija NIS donirala pijaću vodu „Jazak“ Ivanjici i Blacu

Kompanija NIS donirala je početkom jula više od 33 hiljade litara pijaće vode opštinama Ivanjica i Blace, čiji su žitelji tada danima bili bez vode za piće.

„Čim smo čuli za probleme sa kojima se suočavaju Ivanjica i Blace, organizovali smo se i odlučili da pomognemo tako što ćemo donirati pijaću vodu koju proizvodi naša kompanija. Sigurni smo da ćemo na ovaj način doprineti da žitelji ove dve opštine lakše prevaziđu nevolju sa kojom su se suočili, a mi ćemo i dalje biti spremni da, u skladu sa svojim mogućnostima, pomognemo građanima Srbije“, izjavio je Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS-a.

U akciju doniranja vode za piće "Jazak" aktivno su bili uključeni i volonteri NIS-a u okviru "Kluba volontera".

Sertifikovane obuke za naftaše u Naučno tehnološkom centru NIS

Naučno-tehnološki centar (NTC) NIS-a stekao je status Javno priznatog organizatora aktivnosti obrazovanja odraslih (JPOA), kao prva od ćerki kompanija NIS-a registrovana za ovu delatnost u Srbiji.

U praksi to znači da će NTC moći da organizuje različite obuke za radnike naftne industrije, a u ovom centru planiraju da ugoste naftaše ne samo iz matične "Gasprom njeft" grupe, već i kolege željne znanja iz naftnih kompanija u regionu i EU.

Put do sertifikacije nije bio lak, jer je najpre trebalo ispuniti kriterijume koje propisuje Agencija za kvalifikacije Republike Srbije. Nakon što je to učinjeno, NTC-u je uručeno Rešenje o registraciji prve obuke pod nazivom „Odabir opreme sistema pumpanja za dubinsku pumpu na klipnim šipkama“.

„U narednih godinu i po planiramo sertifikaciju još 20 obuka koje smo pripremili, kako bismo pružili obrazovne usluge našoj kompaniji, kao i zaposlenima kompanije „Gasprom njeft“ i drugih naftnih kompanija“, rekao je Leonid Stulov, direktor NTC-a.

Potpisan Memorandum o saradnji između kompanije NIS i Fakulteta tehničkih nauka u Novom Sadu

Kompanija NIS i Fakultet tehničkih nauka Univerziteta u Novom Sadu uspostavili su saradnju u oblasti obrazovanja, istraživanja i transfera znanja. Memorandum o saradnji je u ime kompanije NIS potpisao Vadim Smirnov, zamenik generalnog direktora i direktor Funkcije za odnose sa državnim organima i korporativne komunikacije, a u ime Fakulteta tehničkih nauka dekan Rade Doroslovački.

Cilj Memoranduma je povezivanje naučnog rada koji se obavlja u okviru Fakulteta sa poslovnim aktivnostima NIS-a, što će doprineti naučnoj afirmaciji Fakulteta i uspešnijem poslovanju kompanije. Saradnja će se odvijati posredstvom NIS-ovog programa "Energija znanja".

Vadim Smirnov, zamenik generalnog direktora i direktor Funkcije za odnose sa državnim organima i korporativne komunikacije NIS-a, ocenio je da je saradnja kompanije sa Fakultetom tehničkih nauka prirodna, imajući u vidu da se NIS bavi naftom i gasom i da su mu potrebni tehnički obrazovani kadrovi.

NIS i Košarkaški klub "Partizan" nastavljaju saradnju

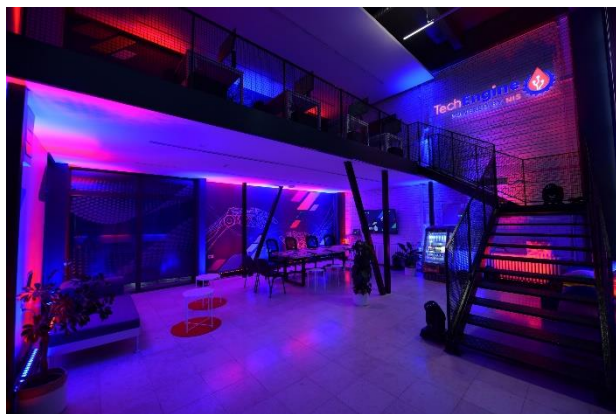
Kompanija NIS i KK Partizan nastavili su višegodišnju saradnju potpisivanjem novog sponzorskog ugovora. Ugovor su u Kući KK Partizan u Beogradu potpisali Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS-a i Ostoja Mijailović, predsednik Partizana.

"Ono što je zajedničko NIS-u i košarkašima Partizana jesu spremnost na izazove, šampionski i timski duh i činjenica da smo najjači kad je najteže. Zato smo tako dugo prijatelji i zato ne odustajemo od podrške. Navijamo za sve buduće pobjede i sigurni smo da ćete ponovo Evropi pokazati kako je dobra i jaka srpska košarka", izjavio je Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS-a.

Predsjednik Košarkaškog kluba "Partizan" Ostoja Mijailović izrazio je zahvalnost NIS-u na podršci i ocenio da nastavak saradnje dokazuje i ozbiljnost kluba da nastavi borbu za trofeje.

Saradnja NIS-a i Elektronskog fakulteta u Nišu u oblasti digitalizacije

Kompanija NIS i Elektronski fakultet u Nišu otvorili su na ovom fakultetu prostor za realizaciju zajedničkih projekata na polju digitalizacije i novih tehnologija - coworking zona. Kompanija NIS prethodno je podržala nabavku vredne računarske opreme koja će doprineti da profesori i studenti Elektronskog fakulteta u Nišu imaju još bolje uslove za rad.

Cilj saradnje stručnjaka iz NIS-a i profesora i studenata sa fakulteta je razmena znanja i ekspertize i povezivanje biznis sektora sa akademskom zajednicom kako bi se realizovali zajednički projekti i stvorili novi "proizvodi" na savremenom tržištu na obostranu korist.

Svečanom otvaranju prisustvovali su Mladen Šarčević, ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, Kiril Tjurdenjev, generalni direktor kompanije NIS, Vladislav Marjanović, gradski većnik i Dragan Mančić, dekan Elektronskog fakulteta u Nišu.

Otvoreni Drive Café objekti na Adi

Na Adi Ciganliji otvoreni su novi objekti Drive Café, čime je dodatno obogaćena mreža Drive Café kafea koji su u svakom trenutku na raspolaganju potrošačima u okviru najveće domaće maloprodajne mreže naftnih derivata, na više od 300 NIS Petrol i GAZPROM benzinskih stanica u Srbiji.

Drive Café objekti na Adi smešteni su na dve lokacije: sa Savske strane na početku kupališta, ali i sa Makiške strane Ade Ciganlije kod gradskog parkinga.

PRVI PUT U SRBIJI

PLATI GORIVO
BEZ ODLASKA
NA KASU!

PREUZMI
DRIVE.GO
APLIKACIJU

DRIVE.GO

ČLANICE NNKS-WPC

JP SRBIJAGAS

Srbijagas obezbedio sredstva za povlastice za priključenje potrošača na gasnu mrežu

U JP „Srbijagas“ donet novi Plan mera za sprečavanje širenja KOVID-19

Imajući u vidu aktuelnu epidemiološku situaciju i mere koje su donete na nivou države, nadležnih ministarstava i Kriznog štaba, u našoj kompaniji su od **10. avgusta** na snazi dodatni propisi za sprečavanje pojave i širenja zarazne bolesti KOVID-19, a sve u cilju da se zaštiti zdravlje zaposlenih i svih onih sa kojima oni dolaze u kontakt.

Reč je, kako smo informisali od Radana Popovića, člana kompanijskog Kriznog štaba, o implementaciji odredaba Pravilnika o zaštiti od zaraznih bolesti koji je donelo Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, u pravilnike našeg preduzeća, ali i u Akt o proceni rizika JP „Srbijagas“.

- Važno je da smo sve propisane mere primenili u našem preduzeću i naravno, jako je važno da ih se pridržavamo. Na prvom mestu sada je nošenje zaštitnih maski i držanje distance prilikom kontakata. Ranije je propisano rastojanje između osoba u poslovnim prostorijama bilo 2 metra, sada je to 1,5 metar. I dalje govorimo i ističemo ličnu odgovornost svakog pojedinca, svakog zaposlenog u našoj kompaniji, kako bi zaštitili sebe i druge.

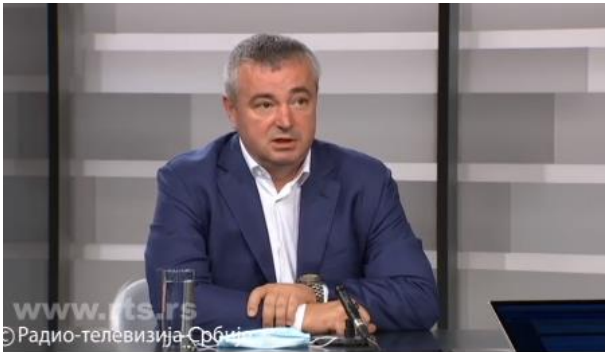
Tamo gde se radi sa kupcima, tu je na vidnom mestu naznačeno da i oni, bez maski, ne mogu da uđu u naše poslovne prostorije. Ovog puta naglašena je i odgovornost neposrednih rukovodilaca u sprovođenju zaštitnih mera. Oni su zaduženi da svoje zaposlene obaveste o preventivnim merama, da do njihovih zaposlenih dođe zaštitna oprema, maske i dezinfekciona sredstva, u dogovoru sa Službom za bezbednost i zdravlje na radu, da poštuju instrukcije za slučaj da se neko od zaposlenih zarazi korona virusom i da vrše kontrolu evidencija o sprovedenoj dezinfekciji radnih i pomoćnih prostorija, kao i da nadziru sprovođenje svih propisanih mera, kaže Radan Popović. Takođe, zaposlenima je u novom Planu mera skrenuta pažnja da su sami dužni da svakodnevno, pre nego što počnu da rade, dezinfikuju svoj najuži radni prostor, zatim da često provetravaju kancelarije i da se, ukoliko idu službenim vozilom, vodi računa i o njihovoj dezinfekciji, distanci i obaveznom korišćenju lične zaštitne opreme.

- Na svakih 15 dana, ovlašćena kuća za dezinfekciju i deratizaciju obavljaće te poslove i do daljeg, u svim našim poslovnim jedinicama širom Srbije. U ovom trenutku možemo da kažemo da smo do oktobra sigurno obezbeđeni svim neophodnim sredstvima i opremom, a ukoliko bude potrebe mi ćemo ponovo nabaviti nove količine i maski i dezinfekcionih sredstava i produžiti saradnju sa licenciranim preduzećem za dezinfekciju, rekao nam je na kraju razgovora Radan Popović.

On je takođe istakao da je, u JP „Srbijagas“ od početka epidemije, korona virusom zaraženo je ukupno **16-oro naših kolega**, **14-oro** je izlečeno, a dvoje je trenutno obolelih (po jedan zaposleni iz Novog Sada i Zrenjanina), dok je četvoro u izolaciji.

Direktor Bajatović gostujući na RTS najavio da neće biti poskupljenja gasa

Direktor Bajatović gostujući nedavno na RTS najavio je važnu vest, pred početak nove grejne sezone, a to je da **gas neće poskupeti**. Interesovanje za priključivanje na gas je veliko, a to će, sa završetkom radova na gasifikaciji, moći da učini **oko pola miliona potrošača**, rekao je krajem avgusta, generalni direktor JP „Srbijagas“. On je tom prilikom potvrdio da će sasvim sigurno, do kraja iduće godine, biti gasifikovan i Beograd i Vojvodina.

- Gas neće poskupeti, stara cena je oko **32 dinara** i ostaće barem do kraja predstojeće grejne sezone. Nema neizvesnosti oko toga i građani sigurno mogu da računaju na ovu cenu, potvrdio je Bajatović.

Što se cene priključka na gas tiče, on je ukazao da bi trebalo da se promeni Pravilnik o posebnim objektima i radovima, dodajući da to možda nije fer i korektno ali je, kako tvrdi, dobro za sve građane.

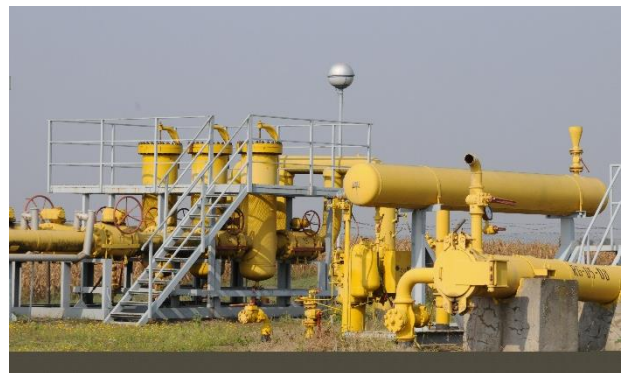
- Negde su takse lokalnih samouprava prevelike i mi želimo to da izbegnemo. U jednoj opštini je, na

primer, priključak 1.200, a taksa 1.300 evra. Nije realno. Sada će zasedati komisija da se to reši, kazao je on i ujedno naveo da je Srbijagas obezbedio novčana sredstva i da će omogućiti svuda u u Srbiji da priključak za gas košta **780 evra i to na 36 meseci bez kamate u dinarima**.

U vezi sa gasifikacijom, direktor Bajatović je istakao da se završava požarevački okrug i da očekuje da ove godine počne izgradnja čeličnog gasovoda prema Valjevu.

- Kolubarski okrug će biti prioritet i jug Srbije, pre svega zbog industrijskih potrošača, kako je to u februaru i obećano od strane predsednika Aleksandra Vučića, radiće se i gasifikacija Leskovca, Gadžinog Hana i Vranja, najavio je on. Govoreći o radovima na izgradnji magistralnog gasovoda od bugarske do mađarske granice, direktor je istakao da je na trasi od 403 kilometra sve vreme bilo 1.400 ljudi i da je dobro je što se, usled pandemije, niko nije razboleo.

- Završavaju se blok stanice, u toku je ispitivanje velikih mernih stanica. Srbija će na tri mesta dobijati gas iz Turskog, što je, ističe, dobro za naš sistem, jer nam smanjuje troškove. Sve blok stanice, a ima ih ispitane za oko mesec dana. Posle toga sledi tehnička provera sistema i do Nove godine ćemo biti u stanju da primimo gas iz Bugarske, jer koliko imamo informacija, i u Bugarskoj radovi napreduju i nadamo se da će biti do kraja ove godine, rekao je, između ostalog, za RTS direktor Srbijagasa Dušan Bajatović.

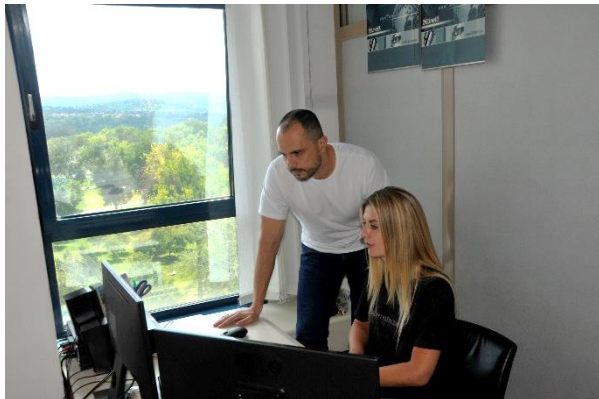

Startovao novi Kontakt centar komercijalnih poslova JP „Srbijagas“

Na računima za jul koji su stigli na adrese naših potrošača nalazi se broj novog **Kontakt centra Funkcije komercijalnih poslova JP „Srbijagas“!**

Dakle, besplatni poziv na broj **0800 20 20 24** potrošačima omogućava da prijave reklamacije na račune, očitano stanje gasomera, da prijave koliko su gasa potrošili u prethodnom mesecu, ukoliko manipulant iz nekog razloga nije mogao da očita njihovo brojilo.

Šestoro naših kolega u novoformiranom Kontakt centru svakodnevno vodi računa o ovom kanalu komunikacije sa kupcima, i to sve onako kako je predvideo Zakon o zaštiti potrošača. Kakav utisak, za početak, imaju, koliko im često zvone telefoni i šta ih sve kupci pitaju, šta nam zameraju a šta vide kao dobro, pitali smo rukovodioca i supervizora ovog Kol centra, kolegu Vladimira Rajića.

- Implementacija Kontakt centra započela je još prošle godine, budući da je u pripremljenoj fazi nabavljen softver, da su zatim delegirani zaposleni koji će raditi ovu vrstu posla, usledila je potom obuka za korišćenje ove platforme za komunikaciju sa kupcima, podela posla između zaposlenih koji se nalaze na više lokacija u našim radnim jedinicama u Vojvodini i Centralnoj Srbiji, tako da smo posle kraćeg probnog rada, startovali početkom jula ove godine. Tada smo naš broj telefona objavili na

Internet stranici JP „Srbijagas“, www.srbijagas.com, a od avgusta svi naši potrošači u kategoriji fizička lica odnosno domaćinstva, na računima za jul, obavешteni su o ovom novom Kontakt centru putem kog mogu da upute sve svoje reklamacije, da otklone nedoumice, reše neke nesporazume u vezi sa računima, ako je do njih došlo i jednostavno da dobiju sve potrebne informacije. I upravo od avgusta naši telefoni mnogo više zvone, a koleginice u Novom Sadu, Beogradu, Pančevu i Kikindi, koje se javljaju i odgovaraju na ove pozive, zaista imaju pune ruke posla, kaže tokom razgovora Vladimir Rajić.

Po zakonu smo u obavezi, da u roku od 8 dana odgovorimo kupcu na reklamaciju, i to pismenim putem, preko pošte, sa povratnicom. Budući da su savremeni kontakt centri, pa i ovaj naš, specifičan spoj tehnologije i ljudstva, našeg sagovornika pitali smo i kakve osobine i kvalifikacije treba da ima jedan operater ovog vida komunikacije.

- Naš posao podrazumeva da operater koji se javlja i koji je na direktnoj telefonskoj vezi sa kupcem, mora da bude pre svega ljubazan, krajnje tolerantan, smiren, da brzo prepozna šta kupac hoće, gde treba da ga uputi i kakvu informaciju da mu u najkraćem mogućem roku, da.

Za sada su, ističe, opredeljeni samo za fizička lica, ali plan je, da kontakti budu prošireni i na pravna lica, ali i da se i da se sadašnje radno vreme od 8,00 do 14,30 produži i na popodnevnu smenu, što će svakako pre svega zahtevati veći broj zaposlenih.

Снага
природе

Партнерство са природом
трајна је **ИНВЕСТИЦИЈА**

ČLANICE NNKS-WPC

LUKOIL

Nagrađene kolege povodom korporativnog – Dana naftaša

Povodom strukovnog praznika – Dana radnika zaposlenih u naftnoj i gasnoj industriji RF za postignute uspehe u radu, savesno izvršavanje radnih obaveza, lični doprinos razvoju kompanije LUKOIL i Društva LUKOIL SRBIJA i ove godine su članovi našeg kolektiva nagrađeni najvišim korporativnim priznanjima poput Pisma zahvalnosti PAO „LUKOIL“ i Zahvalnosti PAO „LUKOIL“.

Zahvalnica predsednika RF Denisu Rjupinu

Rukovodilac BMRO „LUKOIL“ i generalni direktor „LUKOIL SRBIJA“ AD Denis Rjupin nagrađen je Zahvalnicom predsednika Ruske Federacije, koja će mu biti uručena iduće godine na ceremoniji povodom 30-godišnjice Kompanije.

Dodeljene su i Zahvalnice „LUKOIL SRBIJA“ AD zaposlenima koji su pokazali visok nivo profesionalizma, dali lični doprinos razvoju Društva kroz dugogodišnji savestan rad i koji u tekućoj godini obeležavaju 10, 20 i 30 godina neprekidnog radnog staža, Pismo zahvalnosti sindikalne organizacije MOPO PAO „LUKOIL“, dok je Zahvalnica „LUKOIL SRBIJA“ AD dodeljena zaposlenima koji u tekućoj godini obeležavaju životni jubilej - 60 godina.

Zahvalnost PAO „LUKOIL“ Tihomiru Panteliću

Jedan od najiskusnijih na skladištu Ostružnica, savestan i odgovoran radnik, za koga više nema tajni u njegovom poslu, Tihomir Pantelić s pravom je ove godine poneo priznanje „Zahvalnost PAO „LUKOIL““.

Direktor za komercijalne poslove Nastas Mihajlović mu je uručio veliko priznanje i zahvalio za predan i profesionalan odnos s kojim prilazi svojim radnim obavezama, mentorski odnos prema mlađim kolegama i uloženo dugogodišnje zalaganje.

Tihomirov radni vek koji je započeo na skladištu Ostružnica još 1. juna 1979. godine može se izmeriti hiljadama i hiljadama istovarenih barži. Na dužnosti rukovaoca istovara barži i brodova prošle godine je obeležio 40 godina rada u Kompaniji. Tokom bogate karijere obučio je veliki broj kolega za ovaj težak i specifičan rad koji zahteva dobru pripremljenost.

LUKOIL opet na čelu „Forbes-ovog“ rejtinga najvećih privatnih kompanija RF

Časopis „Forbes“ je predstavio spisak 200 najvećih privatnih kompanija Ruske Federacije. Lider rejtinga ponovo je kompanija PAO „LUKOIL“ sa prihodom 7.841 triliona rubalja i preko 101.000 zaposlenih. Počevši od 2013. LUKOIL već sedam godina zaredom zauzima sami vrh rejtinga.

U spisak su ušle kompanije koje kontrolišu privatna lica (preko 50 odsto). Rejting je sastavljen na osnovu zvaničnih podataka o prihodu za 2019. godinu.

Svečano potpisan deseti sporazum PAO „LUKOIL“ i MOPO PAO „LUKOIL“

U centrali LUKOIL-a u Moskvi 25. septembra je održana ceremonija potpisivanja sporazuma između poslodavca i sindikalne organizacije LUKOIL za period 2021-2023. Potpisivanju su prisustvovali članovi Komisije PAO „LUKOIL“ za regulisanje socijalno-radnih odnosa. Predstavnici rukovodstva i sindikalnih organizacija svih regiona prisustva Kompanije učestvovali su u onlajn režimu. Ispred LUKOIL SRBIJA u radu konferencije su učestvovali generalni direktor Denis Rjupin i direktor za personal Ana Janković, dok je organizaciju Samostalnog sindikata LUKOIL SRBIJA predstavljao njen predsednik Dejan Janjić.

U uvodnoj reči, prvi zamenik predsednika Saveta MOPO PAO „LUKOIL“ Nadežda Ivčenko ukazala je da skoro tridesetogodišnje iskustvo socijalnog partnerstva u LUKOIL-u daje za pravo da se s verom gleda u budućnost, a zaposlenima koji svojim pregalačkim radom stvaraju prihod Kompanije, obezbeđuju stabilni uslovi socijalne podrške.

„Opet smo pokazali uzajamno razumevanje, koje čvrsto povezuje sindikalne organizacije, Grupu

„LUKOIL“ i rukovodstvo“, izrazio je zadovoljstvo predsednik kompanije Vagit Alekperov. On je istakao da je najvažnije to, što će ugovor biti dosledno poštovan čak i u periodu krize na energetskom tržištu, dodatno opterećenom pandemijom. Dokument je po njegovim rečima dodatno učvrstio i povećao prava radnika. On se zahvalio krovnoj sindikalnoj organizaciji i sindikatima u regionima na konstruktivnom radu i doprinosu razvoju Kompanije i socijalne stabilnosti kolektiva.

Novi dokument je po rečima predsednika MOPO Georgija Kiradijeva još jedan korak napred, koji otvara nove mogućnosti za razvoj Kompanije, kako u proizvodnoj delatnosti, tako i u socijalnoj sferi. „Model socijalnog partnerstva koji se primenjuje u Kompaniji omogućava da se efikasno reaguje na sve izmene uslova. Deseti po redu sporazum između poslodavca i sindikata to potvrđuje“, istakao je u svom izlaganju Kiradijev.

Usled izmena u ruskom zakonodavstvu u novoj redakciji Sporazuma unete su izmene u 84 člana, a uključeno je sedam novih obaveza koje se tiču pitanja radnog vremena i odmora, zaštite na radu, uslova rada za žene u seoskim sredinama, pitanjima penzionera i dr. U ime celog radnog kolektiva LUKOIL Georgij Kiradijev se zahvalio na saradnji predsedniku Alekperovu, rukovodstvu i Savetu direktora Kompanije kao i Komisiji, istakavši da je potpisan osnovi zakon Kompanije koji će i ubuduće obezbeđivati uslove za usavršavanje socijalnog partnerstva i uspešnu realizaciju socijalnih obaveza.

Testiranje u Društvu radi detekcije antitela na COVID-19

U skladu sa odlukom koju je donelo rukovodstvo Društva, u Direkciji LUKOIL SRBIJA je sprovedeno serološko testiranje zaposlenih na COVID-19 infekciju testom detekcije antitela IgG i IgM.

U avgustu i septembru je preko 80 zaposlenih prošlo ovakvo testiranje. Zbog potvrđenih slučajeva asimptomatskih nosilaca virusa tokom ove pandemije, doneta je odluka da u prvom krugu budu testirani zaposleni koji svoje poslove obavljaju u poslovnoj zgradi Društva i naftnim skladištima u Ostružnici i Doljevcu.

Za zaposlene koji trenutno rade od kuće ili se nalaze na godišnjim odmorima biće takođe organizovano pojedinačno testiranje u narednom periodu.

Izdata je preporuka svim zaposlenima da se redovno informišu o svim dešavanjima i merama u Društvu vezano za COVID-19.

Tradicija se nastavlja - akcija dobrovoljnog davanja krvi

Pod pokroviteljstvom i u saradnji sa Institutom za transfuziju krvi i Crvenim krstom Srbije Društvo je početkom jula organizovalo u svojim prostorijama akciju dobrovoljnog davanja krvi.

Velika sala direkcije LUKOIL SRBIJA u Novom Beogradu bila je otvorena za sve koji su želeli da daju svoj doprinos da se u letnjim mesecima olakša rad medicinskih službi i možda spase životi. Svake godine u ovo vreme Zavod za transfuziju krvi upućuje mnogobrojne apele građanima da doniraju svoju krv.

Tradicionalna akcija dobrovoljnog davanja krvi u prostorijama LUKOIL SRBIJA prošle godine je nakon nekoliko godina pauze nastavljena. Tako su se i ovog 2. jula u Direkciji okupile kolege koje su bile u mogućnosti da učestvuju u ovoj duboko humanoj aktivnosti.

Našim kolegama koji su redovni donatori krvi pridružilo se ove godine još novih davalaca. Nekolicina kolega učestvuje u redovnim donatorskim aktivnostima. Tokom ove akcije striktno su poštovane sve mere zaštite i dezinfekcije, a svim potencijalnim davaocima krvi preventivno je merena temperatura.

Ponosimo se svim našim kolegama koji su u skladu sa svojim mogućnostima izrazili želju da pomognu, onima koji su učinili i redovno čine ovaj humani gest.

Novi sadržaji za klijente na benzinskim stanicama Kisačka i Temerinski put

Na benzinskim stanicama LUKOIL SRBIJA „Kisačka“ i „Temerinski put“ u Novom Sadu, vozačima je ponovo dostupna usluga automatskog pranja automobila.

Puštanje u rad rekonstruisanih auto perionica obeleženo je akcijom koja je

trajala mesec dana, u periodu od 20. juna do 20. jula ove godine i imala za cilj da nagradi vernost potrošača, vlasnika LUKOIL kartice lojalnosti, koji su uz kupovinu dobijali žeton za pranje svog automobila do kraja perioda trajanja akcije.

U septembru je puštena u rad i rekonstruisana automatska perionica na benzinskoj stanici „Novi Sad 1“ u Venizelosovoj ulici.

LUKOIL-ov paviljon "Nafta" najbolji u svetu projekat u oblasti korišćenja tehnologija virtuelne realnosti

PAO „LUKOIL“ je zauzeo četiri prva mesta u četiri pravca obuhvaćena međunarodnim priznanjem IPRA Golden World Awards (GWA) za obnovu istorijskog paviljona „Nafta“ u moskovskom VDNH.

Danas je ovo najveća u Rusiji multimedijalna izložba na teme primenjenih nauka, posvećena naftnoj grani i koja predstavlja ovu oblast pomoću interaktivnih instalacija.

Paviljon je ocenjen i kao najbolji globalni projekat u oblasti primene tehnologija virtuelne realnosti u oblasti biznis-komunikacija, najbolji svetski projekat koji je usmeren na interakciju sa medijima i najbolji projekat u oblasti sponzorstva.

Prošle godine kompanija je dobila dve nagrade IPRA Golden World Awards. Popularizacija grada Kogalima kao turističkog centra Zapadnog Sibira u sredstvima javnog informisanja priznata je kao najbolji projekat u svetu namenjen promociji teritorija. LUKOIL je ovom nagradom izdvojen i kao najbolja kompanija na svetu po interakciji sa javnošću.

Paviljon 25 „Nafta“ je na 80. godišnjicu svog postojanja otvorio svoja vrata za posetioce nakon opsežne rekonstrukcije koju je finansirao PAO „LUKOIL“.

Sada ovaj paviljon ima četiri sale sa multimedijalnim interaktivnim instalacijama i svaka je posvećena svojoj temi – nafti u životu ljudi, istoriji vađenja nafte, tehnologijama, naučnim dostignućima.

Izložba dostignuća narodne privrede ili skraćeno VDNH, otvorena je 1939. U to vreme ovo nije bio samo jedan od najvećih izložbenih kompleksa na svetu, već i najlepših.

VDNH se sastoji od 250 izložbenih paviljona posvećenih republikama tadašnjeg SSSR ili određenim područjima privrede, nauke i tehnike, od kojih je gotovo svaki remek-delo arhitekture.

Nakon razdoblja propadanja koje je započelo 1990-ih, odlučeno je da se ovom pejzažno-arhitektonskom čudu vrati staro ime, sjaj i ranija namena.

Nekoliko je vrlo posećenih instalacija, poput one koja pomoću senzornog ekrana vodi posetioca kroz virtuelnu kuću i prikazuje u kojim se predmetima u svakodnevnom životu koristi nafta.

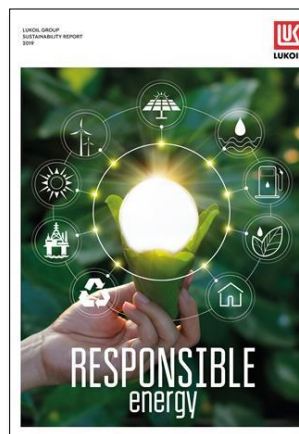
U „Kapsuli budućnosti“ posetioci idu putem nafte od momenta istraživanja u procesu bušenja i vađenja, do proizvodnje derivata u rafineriji, a na jednoj od

instalacija posetilac okretanjem ventila pokreće bušilicu koja ga vodi kroz slojeve zemlje u potrazi za naftnim ležištem.

Na interaktivnoj karti geografije kompanije PAO „LUKOIL“ nalazi se i prezentacija o poslovanju „LUKOIL SRBIJA“ AD.

Nagrade za izveštaj o održivom razvoju LUKOIL-a

Izveštaj o održivom razvoju Grupe „LUKOIL“ za 2019. godinu osvojio je prva mesta na ruskim i međunarodnim konkursima u oblasti energetike.

LUKOIL je pobedio u Konkursu Ministarstva energetike RF za najbolju socijalno orjentisanu organizaciju ove privredne grane u nominaciji „Najbolji javni nefinansijski izveštaj kompanije naftnog i gasnog sektora“ u konkurenciji preduzeća

koja zapošljavaju od 20 do 110 hiljada radnika.

Američka asocijacija LACP (League of American Communications Professionals) dala je najvišu ocenu izveštaju LUKOILa, dodelivši mu prvo mesto u oblasti izveštavanja o održivom razvoju organizacija u sektoru energetike.

Osim toga, na najvećem međunarodnom konkursu ARC Awards izveštaj o održivom razvoju Grupe „LUKOIL“ dobio je srebro u nominaciji „Izveštaj o održivom razvoju: Amerika i Evropa“. Ovaj konkurs u oblasti godišnjih korporativnih izveštaja održava se već 30 godina i u njemu učestvuju organizacije iz preko 70 zemalja sveta.

Po prvi put je visokom ocenom izdvojena interaktivna verzija izveštaja Kompanije, zauzevši drugo mesto na konkursu američke asocijacije LACP i treće mesto na konkursu ARC Awards.

LUKOIL postavio na Kaspiju noseće blokove stacionarne platforme nalazišta V.I.Grajfera

PAO „LUKOIL“ je završio radove na postavljanju nosećih blokova stacionarne naftne platforme otporne na led na nalazištu V. I. Grajfera na Kaspijskom moru. Prilikom sprovođenja morskih operacija angažovano je više od 300 ljudi. Nosači koji teže preko 3700 tona transportovani su katamaranom, a putovanje ovog svojevrsnog karavana brodova po Volgo-Kaspijskom morskom kanalu trajalo je pet dana.

LUKOIL je započeo izgradnju nosećih blokova avgusta 2018. godine. Objekat je podizan i montiran u astrahanjskom brodogradilištu. Za dugoročno funkcionisanje objekta u uslovima Severnog Kaspija korišćena je domaća tehnologija metalizacije korpusa koja sprečava koroziju.

2021. godine planirano je postavljanje gornjih objekata i modula za stanovanje. Početak proizvodnje na nalazištu planirano je za 2022. godinu, a njen projektovani nivo iznosi 1,2 miliona tona nafte godišnje.

LUKOIL ulazi u projekat proizvodnje nafte i gasa u Senegalu

PAO „LUKOIL“ je zaključio sporazum s kompanijom Cairn Energy o kupovini 40 odsto udela u projektu RSSD (Rufisque, Sangomar i Sangomar Deep) u Republici Senegal. Vrednost posla iznosi 300 miliona dolara uz plaćanje novčanim sredstvima.

Osim toga, sporazum podrazumeva moguću isplatu bonusa Cairn Energy u visini do 100 miliona dolara posle početka vađenja. Posao će biti zaključen posle sticanja pojedinih uslova, poput odobrenja koje izdaje vlada Senegala.

Ukupna površina blokova koji ulaze u sastav projekta iznose 2212 km². Blokovi se nalaze u dubokim vodama Senegala na 80 km od obale. Dubina mora iznosi od 800 do 2175 metara. U okviru blokova otvorena su dva nalazišta Sangomar i FAN.

Prema proceni Kompanije zalihe nafte i gasa na nalazištu Sangomar iznose oko 500 miliona barela naftnog ekvivalenta. Puštanje u rad nalazišta očekivano je u 2023. godini uz projektovani nivo proizvodnje nafte pet miliona tona godišnje.

Projekat RSSD se realizuje po sporazumu o razdvajanju proizvodnje. Operator projekta je kompanija Woodside s udelom 35 odsto, ostali partneri su kompanija FAR sa 15 i državna kompanija Petrosen sa 10 odsto učešća.

„Kupovina udela u projektu sa već istraženom resursnom bazom u potpunosti odgovara našoj strategiji i omogućava da ojača naše prisustvo u Zapadnoj Africi. Učešće u projektu s profesionalnim međunarodnim partnerima će obogatiti iskustvo u radu na morskim nalazištima u regionu“, izjavio je predsednik PAO „LUKOIL“ Vagit Alekperov.

LUKOIL

NAŠA SNAGA
DOLAZI OD NAŠIH
VREDNIH LJUDI,
A ENERGIJA IZ
ecto
PREMIUM GORIVA.

REDAKCIJA:

Glavni i odgovorni urednik: prof dr Slobodan Sokolović

Izvršni urednik: Dušan Daković

Novinar, stručni saradnika: Vladimir Spasić

Email: nnkspress@wpcserbia.rs

COBISS.SR-ID 215040012